openbaar ministerie

OMZENDBRIEF COL 02/2026 VAN HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL BIJ DE HOVEN VAN BEROEP

HET NIEUWE STRAFWETBOEK – ALGEMENE OMZENDBRIEF

INHOUDSTAFEL

1. Inleiding 4

2. Wetgevend kader en doelstelling van de COL 4

2.1. Wetgevend kader 4

2.2. Bestemmelingen van de omzendbrief 7

2.3. Doelstellingen van de omzendbrief 7

2.4. OMPtranet "nieuw Strafwetboek" 8

3. Korte toelichting van het wetgevend of regelgevend kader 9

3.1. Krachtlijnen van het nieuwe Strafwetboek 9

3.2. Boek I van het nieuwe Strafwetboek 11

3.2.1. Structuur 11

3.2.2. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van het Strafwetboek van 1867 12

3.2.2.1. Toepassing van de strafwet in de tijd: interpretatie "zwaarste" straf 12

3.2.2.1.1. Pro memorie: De principes inzake de toepassing van de strafwet in de tijd en de uitzondering van de retroactieve toepassing van de lex mitior 13

3.2.2.2. Vereiste van zware fout bij onopzettelijke misdrijven 14

3.2.2.3. Verzwarende bestanddelen, verzwaard misdrijf en verzwarende factoren 15

3.2.2.4. Afschaffing onderscheid misdaad-wanbedrijf-overtreding - afschaffing van het systeem van de correctionalisering 15

3.2.2.5. Afschaffing voortgezet of collectief misdrijf 16

3.2.2.6. Afschaffing van het klachtmisdrijf 16

3.2.2.7. Wijzigingen ten aanzien van de strafbare poging en de bestraffing van het doen of accepteren van een aanbod tot het plegen van een misdrijf dat geen uitvoering kent 16

3.2.2.8. Wijzigingen betreffende de rechtvaardigingsgronden 17

3.2.2.9. Wijzigingen betreffende de strafbare deelneming 17

3.2.2.10. Nieuwe algemene strafverminderende verschoningsgronden en wijzigingen ten opzichte van de specifieke verschoningsgronden 18

3.2.2.11. Doelstellingen van de straffen 19

3.2.2.12. Wijziging van de straffen 19

3.2.2.13. De opdeciemen 20

3.2.2.14. De toepassing van verzachtende omstandigheden 20

3.2.2.15. Herhaling 23

3.2.2.16. Samenloop 24

openbaar ministerie

3.2.2.17. Veroordeling in EU-lidstaat bij samenloop 27
3.2.2.18. Opschorting en uitstel 28
3.2.2.19. Straftoemeting 30
3.2.2.20. Verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel 30
3.2.2.21. Ontbinding van de rechtspersoon als beveiligingsmaatregel 30
3.2.2.22. Toepassing Boek I op Boek II en bijzondere strafwetten 30
3.2.2.23. Omzetting en bepaling van de strafmaat in bijzondere wetten die geen strafniveau bepalen (conversiemechanisme) 31
3.2.2.24. Aandachtspunt bij decretale wetgeving 32
3.3. Boek II van het nieuwe Strafwetboek 33
3.3.1. Structuur 33
3.3.2. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van het Strafwetboek van 1867 35
3.3.2.1. Voorafgaande titel met gemeenschappelijke bepalingen 35
3.3.2.2. Opschrift voor elke bepaling 36
3.3.2.3. Depenalisering of decriminalisering van verschillende misdrijven 36
3.3.2.4. Integratie van bijzondere wetgeving in het Strafwetboek 37
3.3.2.5. Nieuwe misdrijven 37
3.4. Impact op wetgeving buiten het Strafwetboek 38
3.4.1. Wetboek van Strafvordering – Wet Voorlopige Hechtenis 38
3.4.1.1. Wetboek van Strafvordering 38
3.4.1.2. Wet Voorlopige Hechtenis 40
3.4.2. Wegverkeer 41
3.4.3. GAS-Wetgeving 48
3.4.4. Strafuitvoering 49
3.4.5. Jeugdbescherming 51
3.4.5.1. Wetgevende initiatieven 51
3.4.5.2. Algemene principes voor het geval de wijzigingen niet in werking treden op de datum van inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek 52
4. Richtlijnen 55
4.1. Openbaar Ministerie 55
4.1.1. Referentiemagistraat – lokaal aanspreekpunt 55
4.1.2. Kwalificeren en opstellen van procedureaktes 55
4.1.2.1. Kwalificeren volgens het nieuwe Strafwetboek 55
4.1.2.2. Aandachtspunt: afschaffing van correctionalisering – aannemen van verzachtende omstandigheden 56
4.1.3. Toepassing van de strafwet in de tijd 58
4.1.3.1. Inleiding 58
4.1.3.2. “Zwaardere” straf: hoe te interpreteren? 58
4.1.3.3. Overgangsperiode – actualiseren van procedureaktes in eerste aanleg 60

openbaar ministerie

4.1.3.4. Aandachtspunt: hoger beroep tegen veroordeling uitgesproken in eerste aanleg vóór de inwerkingtreding en enkel grieven over de strafmaat en behandeling van het hoger beroep nà inwerkingtreding: 61
4.1.4. Richtlijnen met betrekking tot de samenloop 62
4.1.5. Richtlijnen inzake de strafvordering/straftoemeting – voorlichtingsrapport 64
4.1.6. Dossierbeheersysteem 68
4.1.6.1. Tenlasteleggingscodes en contextvelden 68
4.1.6.2. Registratierichtlijnen 68
4.1.7. Statistiek 69
4.2. Politiediensten 69
5. Inwerkingtreding 70
6. Bijlagen 70

openbaar ministerie

1. Inleiding

Deze omzendbrief kwam tot stand met medewerking en inzet uit alle geledingen van het Openbaar Ministerie. Vele collega's werkten en werken mee aan de opmaak en invulling van de OMPtranet-pagina waar alle noodzakelijke en nuttige informatie over het nieuwe strafwetboek terug te vinden is.

Deze grote solidariteitsactie waarbij men werkt voor het grotere geheel, toont de sterkte en de kracht van een één en ondeelbaar Openbaar Ministerie.

Hartelijk dank aan ieder die hiertoe een steentje bijdroeg.

2. Wetgevend kader en doelstelling van de COL

2.1. Wetgevend kader

Het nieuwe Strafwetboek werd ingevoerd door de Wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek (*BS* 8 april 2024) en de Wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek II van het Strafwetboek (*BS* 8 april 2024). De datum van inwerkingtreding werd voorzien twee jaar na de datum van publicatie van voormelde wetten in het Belgisch Staatsblad, namelijk op 8 april 2026.[1] De inwerkingtreding werd echter uitgesteld naar 1 september 2026.

Het nieuwe Strafwetboek werd ondertussen al enkele keren aangepast en aangevuld. Ingevolge de invoering van het nieuwe Srafwetboek werd ook andere wetgeving aangepast.

- Wet van 19 december 2025 houdende de strafbaarstelling van de ontsnapping van gedetineerden en van de beschadiging of verduistering van het elektronisch toezichtsmateriaal en betreffende het afnemen van drugstesten in de gevangenis en de herroeping van het elektronisch toezicht in het kader van de strafuitvoering, *B.S.* 6 januari 2026;
- Wet van 19 december 2025 tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor, *B.S.* 30 december 2025;
- Wet van 29 januari 2026 houdende diverse en technische bepalingen, *B.S.* 16 februari 2026;
- Wet van 8 februari 2026 houdende diverse technische en dringende bepalingen, *B.S.* 16 februari 2026, err., *B.S.* 18 februari 2026;
- Wet van 3 maart 2026 houdende harmonisatie van de geldende wetsbepalingen van Justitie met het Strafwetboek van 29 februari 2024 (I), *B.S.* 10 maart 2026
- Wet van 11 maart 2026 houdende harmonisatie van de wet houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van strafvordering en de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis met het Strafwetboek van 29 februari 2024, *B.S.* 18 maart 2026

[1] Artikel 38 van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek en artikel 119 van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek II van het Strafwetboek.

openbaar ministerie

- Wet van 16 maart 2026 tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek, *B.S.* 25 maart 2026;
- Wet van 16 maart 2026 tot verzwaring van de straffen inzake drugshandel, wapenhandel, criminele organisatie en witwassen, en tot harmonisatie van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen, en de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, met het Strafwetboek van 29 februari 2024, *B.S.* 25 maart 2026*;*
- Wet van 16 maart 2026 tot wijziging van de wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten en de verzwaring van de geldboete voor inbreuk op het Sociaal Strafwetboek met een verzwarende factor, *B.S.* 1 april 2026;
- Wet van 30 maart 2026 houdende harmonisatie van de geldende wetsbepalingen van Justitie met het Strafwetboek van 29 februari 2024 (II), *B.S.* 2 april 2026;
- Wet van 30 maart 2026 betreffende de regeling van een tijdelijk wettelijk kader inzake de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht, de probatiestraf, de werkstraf, de opschorting en de probatieopschorting, het uitstel en het probatie-uitstel, de bijkomende straf bedoeld in artikel 50 van het Strafwetboek en bepaalde straffen opgelegd aan rechtspersonen en tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, met het oog op de inwerkingtreding van het nieuw Strafwetboek, *B.S.* 2 april 2026;
- Wet van 25 mei 2026 tot wijziging van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer als gevolg van het nieuwe Strafwetboek en houdende diverse bepalingen en tot wijziging van de wet van 21 juni 1985 betreffende de technische eisen waaraan elk voertuig voor vervoer te land, de onderdelen ervan, evenals het veiligheidstoebehoren moeten voldoen, *B.S.* 8 juni 2026.
- Wet van 13 mei 2026 houdende harmonisatie van diverse wetgevingen die onder Binnenlandse Zaken vallen met het Strafwetboek van 29 februari 2024, *B.S.* 23 juni 2026.
- Wet van 2 juli 2026 houdende harmonisatie van diverse geldende wetsbepalingen met het Strafwetboek van 29 februari 2024, *B.S.* 13 juli 2026;
- Decreet van 10 juli 2026 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de harmonisatie in functie van het nieuwe Strafwetboek en overige wijzigingen, *B.S.* 18 augustus 2026;
- KB van 5 juni 2026 tot vaststelling van de inhoud en de nadere regels van het voorlichtingsrapport zoals bepaald door artikel 31 van het Strafwetboek (*B.S.* 16 juni 2026)
- KB van 16 juni 2026 tot wijziging van meerdere koninklijke besluiten met het oog op de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, tot uitvoering van artikel 4 van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen en tot wijziging van artikel 61 van het koninklijk besluit van 6 september 2017 houdende regeling van verdovende middelen en psychotrope stoffen, *B.S.* 23 juni 2026.

openbaar ministerie

Het Boek I van het nieuwe Strafwetboek bevat de regels van het algemeen strafrecht en draagt het opschrift "*Algemene regels van het strafrecht"*. In dit boek worden de algemene principes van het strafrecht opgenomen alsook de regels die, behoudens afwijkende wettelijke bepalingen, de algemene voorwaarden omschrijven inzake het misdrijf, de strafrechtelijke verantwoordelijkheid en de straffen.

Het Boek II bevat op zijn beurt de verschillende misdrijven die overeenstemmen met de fundamentele maatschappelijke waarden die beschermd worden door het strafrecht. De bepalingen uit dit boek omschrijven de strafbaarstellingen aan de hand van hun constitutieve en verzwarende bestanddelen en stellen de straffen op de verschillende misdrijven vast. Boek II heeft als titel: "*De gemeenrechtelijke misdrijven en hun straffen".*[2]

Het oude Strafwetboek dateerde reeds van 1867 en kende bovendien zijn wortels in de Code Napoléon van 1810. Na 1867 werd een algemene herziening van het Strafwetboek nooit doorgevoerd. De ontstentenis van een algehele herziening van het Strafwetboek heeft ervoor gezorgd dat het Strafwetboek van 1867 eigenlijk een wetboek werd met twee snelheden. Enerzijds zijn vele bepalingen (quasi) onveranderd gebleven. De samenleving is nochtans ingrijpend gewijzigd door nationale en internationale ontwikkelingen. Anderzijds zorgden talrijke incidentele wetswijzigingen en nieuwe wettelijke en jurisprudentiële regels ervoor dat het materieel strafrecht was uitgegroeid tot een complex kluwen dat niet gemakkelijk te ontrafelen was voor de rechtszoekenden.[3] Een algehele hervorming van het materieel strafrecht was daarom noodzakelijk.

Het nieuwe Strafwetboek is in eerste instantie het resultaat van een herschrijving en codificatie van de bestaande regels. Met het oog op een coherente aanpak werden bepalingen uit bepaalde complementaire strafwetten geïntegreerd in het algemeen strafrecht. Het nieuwe Strafwetboek depenaliseert verschillende misdrijven wanneer de burgerlijke, administratieve of tuchtrechtelijke straffen volstaan als reactie op de strafbare gedraging. Andere gedragingen worden gedecriminaliseerd, omdat de misdrijven achterhaald zijn en niet langer als strafwaardig worden beschouwd. De misdrijven waarvan de constitutieve bestanddelen overlappen, vormen het onderwerp van één enkele strafbepaling. Tevens worden nieuwe strafbaarstellingen ingevoerd (zoals bijvoorbeeld ecocide, aanzetting tot zelfdoding, etc.).[4] Daarnaast beoogt het nieuwe Strafwetboek een vereenvoudiging van de complexiteit die was ontstaan onder het Strafwetboek uit 1867. De afschaffing van het mechanisme van de correctionalisering is hier een voorbeeld van.[5]

Verder brengt het nieuwe Strafwetboek belangrijke wijzigingen op het gebied van sancties met zich mee. Het is de wil van de wetgever geweest om de gevangenisstraf als **ultimum remedium** op te vatten.[6] Daarom werd het scala aan straffen uitgebreid, waardoor de strafrechter meer flexibiliteit aan de dag kan leggen om de meest geschikte en gepaste straf te bepalen. Het sanctiepalet werd uitgebreid en meer gediversifieerd. Op het vlak van de straffen moderniseert het nieuwe Strafwetboek de straf onder elektronisch toezicht, de werkstraf en de probatiestraf. Daarnaast worden nieuwe straffen ingevoerd voor zowel natuurlijke personen als rechtspersonen. Verder worden de behandeling onder

[2] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 5.
[3] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p.5.
[4] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 3-4.
[5] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 5.
[6] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p. 9.

vrijheidsberoving en de verlengde opvolging in het leven geroepen, zij het met een inwerkingtreding voorzien op 1 januari 2035.

Tot slot wordt de leesbaarheid van het Strafwetboek verhoogd door alle hoofdstukken, afdelingen en bepalingen van een opschrift te voorzien.

2.2. Bestemmelingen van de omzendbrief

Deze omzendbrief is bestemd voor alle leden van het Openbaar Ministerie.

Aangezien het nieuwe Strafwetboek, op enkele bepalingen na, bij de inwerkingtreding integraal van toepassing is op alle lopende strafzaken waarin nog geen eindbeslissing is genomen, dienen alle parketmagistraten en parketjuristen een grondige kennis van het nieuwe strafrecht te vergaren. De impact van de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek op de dagdagelijkse praktijk van de ganse strafrechtsketen mag geenszins worden onderschat.

Deze omzendbrief bevat geen specifieke richtlijnen voor de politiediensten. De politie verzorgt eigen opleidingen. De politie kan zich bij vragen richten tot het interne contactpunt van de Politie: **DRI.NSWB-NCP@police.belgium.eu**.

2.3. Doelstellingen van de omzendbrief

Deze omzendbrief streeft de volgende doelstellingen na:

- Een overzicht verschaffen van de belangrijkste principiële wijzigingen ten gevolge van het nieuw wetgevend kader en de vindplaats van verdere relevante informatie daarover;
- Richtlijnen vastleggen in verband met het opstellen en het actualiseren van procedureaktes in JustOne, het kwalificeren van misdrijven volgens het nieuwe Strafwetboek, de samenloop, het belang van het principe van het ultimum remedium karakter van de gevangenisstraf en het gebruik van het voorlichtingsrapport in de strafvordering en straftoemeting.
- Herinneren aan de regels in verband met de toepassing van de strafwet in de tijd.

Deze omzendbrief behelst voor alle duidelijkheid niet een alomvattende artikelsgewijze bespreking van het nieuwe Strafwetboek. Een dergelijke insteek zou namelijk leiden tot een onwerkbaar omvangrijke omzendbrief, die bovendien telkenmale zou moeten worden gewijzigd bij nieuwe rechtspraak of relevante wetgevende initiatieven.

openbaar ministerie

2.4. OMPtranet “nieuw Strafwetboek”

Aangezien deze omzendbrief geen algemene analyse van het gehele nieuwe Strafwetboek bevat, werd op OMPtranet een pagina gecreëerd die alle beschikbare informatie bevat.

Op deze pagina zijn samenvattingen, een overzicht van de nieuwigheden, een link naar de Jura-concordantietabel, de rechtspraak en de rechtsleer beschikbaar. Een vademecum geeft voor de meest voorkomende misdrijven een vergelijkende tabel van oud en nieuw strafwetboek. Bovendien zijn verschillende opleidingen, specifiek toegespitst op de dagelijkse opdrachten van het Openbaar Ministerie, voorhanden. Ook zullen er op deze pagina PowerPointpresentaties te vinden zijn die binnen de entiteiten aangewend kunnen worden bij interne opleidingen. Alle relevante nieuwigheden en wijzigingen zullen worden gepubliceerd op deze pagina.[7]

Elke parketmagistraat en parketjurist worden ten zeerste verzocht deze pagina regelmatig te raadplegen.

Tot slot is ook een FAQ-rubriek beschikbaar waarbij antwoorden op concrete vragen die rijzen naar aanleiding van de toepassing van het nieuwe Strafwetboek beschikbaar worden gesteld.

Deze pagina is raadpleegbaar via: Nieuw Strafwetboek (NL) / Nouveau Code pénal. (FR).

[7] Omwille van de tijdsdruk en de grotendeels decentrale manier van werken op basis van vrijwilligheid bestaat de mogelijkheid dat er onnauwkeurigheden in de ter beschikking gestelde informatie geslopen zijn. Indien u dergelijke onnauwkeurigheden zou opmerken, wordt u verzocht om de auteur hiervan in kennis te stellen.

openbaar ministerie

3. Korte toelichting van het wetgevend of regelgevend kader

3.1. Krachtlijnen van het nieuwe Strafwetboek

De wetgever hanteerde drie basisprincipes als leidraad voor de hervorming van het Strafwetboek: accuraatheid, coherentie en eenvoud. De accuraatheid biedt een garantie op rechtszekerheid, de coherentie moet het mogelijk maken de rechtsregel vlot toe te passen op concrete situaties en leesbare en eenvoudige regels zijn noodzakelijk voor iedereen die deze regels zal moeten toepassen.[8]

De *accuraatheid* van de strafwetgeving gaat uit van volgende elementen[9]:

- Het waarborgen van de rechtszekerheid;
- Het afstemmen van de rechtsregel op de uitwerking ervan in de praktijk;
- Het verlaten van strafrechtelijke aannames die niet wetenschappelijk kunnen worden gefundeerd;
- De aanwezigheid van een optimaal bestraffingskader dat billijk en effectief is voor alle actoren van de samenleving;
- Evenredigheid tussen de rechtsregel en het nagestreefde doel.

Deze uitgangspunten trachtte de wetgever te realiseren door, onder meer, het mechanisme van het correctionaliseren van misdaden af te schaffen, een positieve lijst van misdrijven waarvoor het hof van assisen bevoegd is te voorzien en een optimaal bestraffingskader uit te werken, waarbij de gevangenisstraf als ***ultimum remedium*** moet worden beschouwd.

De rechtsregels moeten ook *coherent* zijn. Deze coherentie wordt gerealiseerd op verschillende niveaus[10]:

- tussen de verschillende rechtsregels in het Strafwetboek;
- tussen enerzijds de rechtsregels in het Strafwetboek en anderzijds deze in complementaire en bijzondere strafwetten;
- tussen enerzijds de wettelijke rechtsregels en anderzijds de invulling ervan door de rechtspraak;

Het strafrechtelijk landschap bestaat uit een wildgroei van vele vaak weinig coherente wetsbepalingen. Verschillende rechtsregels worden stelselmatig gewijzigd, terwijl ook nieuwe wetsbepalingen worden geïntegreerd in de Belgische rechtsorde. Het nieuwe Strafwetboek tracht hieraan tegemoet te komen door onder meer de samenhang tussen Boek I en Boek II van het nieuwe Strafwetboek te verhogen en door bijzondere wetgeving te integreren in het Strafwetboek. Ten slotte wordt belangrijke rechtspraak van het Hof van Cassatie en het Europees Hof van de Rechten van de Mens geïntegreerd in de wetgeving om de specifieke jurisprudentiële invulling die aan sommige rechtsregels werd gegeven wettelijk te verankeren. Zo kennen alle rechtvaardigingsgronden, schuldontheffingsgronden, gronden van niet-

[8] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 8. (zie ook: J. ROZIE, D. VANDERMEERSCH, J. DE HERDT, M. DEBAUCHE en M. TAEYMANS, “Het voorstel van voorontwerp van nieuw Boek I Strafwetboek. Na 150 jaar eindelijk tijd om ‘de sprong’ te wagen...”, NC 2017, 1-9
[9] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p.6 – 7.
[10] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p.13.

openbaar ministerie

toerekeningsvatbaarheid en verschoningsgronden voortaan een wettelijke grondslag in Boek I van het Strafwetboek, hetgeen onder het Strafwetboek van 1867 niet het geval is voor de noodtoestand, het wettig verzet tegen misbruik door de overheid en de onoverkomelijke dwaling. Ook werd de rechtvaardigingsgrond van de wettige verdediging van Boek II naar Boek I overgeheveld.[11]

De doelstelling om het nieuwe Strafwetboek *eenvoudig* te maken vloeit al voort uit het oogmerk van de coherentie. Een optimaal werkend Strafwetboek moet transparant zijn en dus eenvoudige rechtsregels bevatten. Om dit te realiseren schafte de wetgever een aantal rechtsregels af die in de praktijk niet langer een meerwaarde betekenden of de praktische uitwerking bemoeilijkten Zo werd onder meer de hechtenis als criminele straf voor politieke misdaden opgedoekt en werd ook het onderscheid tussen misdaden en wanbedrijven verlaten.[12]

Met het oog op vereenvoudiging werden verschillende rechtsregels bijgeschaafd en werden het taalgebruik en de concrete opbouw van de wetsbepalingen herzien.[13]

[11] Ibid. 14.
[12] Ibid. 15.
[13] Ibid. 15.

openbaar ministerie

3.2. Boek I van het nieuwe Strafwetboek

3.2.1. Structuur

Hoofdstuk 1. Strafwet

Hoofdstuk 2. Misdrijf
Afdeling 1. Definitie van het misdrijf
Afdeling 2. Strafbare poging
Afdeling 3. Rechtvaardigingsgronden

Hoofdstuk 3. Dader van het misdrijf
Afdeling 1. Daderschap en deelneming
Afdeling 2. Doorwerking van verzwarende bestanddelen en verzwarende factoren
Afdeling 3. Schuldontheffingsgronden
Afdeling 4. Gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid

Hoofdstuk 4. Straffen
Afdeling 1. Algemeen
Afdeling 2. Verschoningsgronden
Afdeling 3. Op natuurlijke personen toepasselijke straffen
Afdeling 4. Op rechtspersonen toepasselijke straffen
Afdeling 5. Vrijheidsbenemende straffen
Afdeling 6. Vrijheidsbeperkende straffen
Afdeling 7. Veroordeling bij schuldigverklaring
Afdeling 8. Vermogensstraffen
Afdeling 9. Specifieke straffen toepasselijk op de rechtspersonen
Afdeling 10. Andere straffen
Afdeling 11. Straftoemeting
Afdeling 12. Opschorting en uitstel

Hoofdstuk 5. Burgerrechtelijke bepalingen en beveiligingsmaatregelen

Hoofdstuk 6. Tenietgaan en verjaring van straffen en van burgerlijke veroordelingen

Hoofdstuk 7. Diverse bepalingen

openbaar ministerie

3.2.2. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van het Strafwetboek van 1867

Hierna volgt een bondig overzicht van een aantal belangrijke nieuwigheden in Boek I van het nieuwe Strafwetboek ten opzichte van het Strafwetboek van 1867.

Voor een meer omvattend overzicht kan worden verwezen naar de samenvatting van Boek I van het Strafwetboek en een overzicht van de nieuwigheden in Boek I op OMPtranet.

3.2.2.1. Toepassing van de strafwet in de tijd: interpretatie "zwaarste" straf

Artikel 2 van het Strafwetboek bevestigt het principe van de niet-retroactiviteit van de strafwet, onder voorbehoud van de retroactieve toepassing van de mildere strafwetten. Dit principe wijzigt aldus niet ten opzichte van het Strafwetboek van 1867.

Wat echter wel wijzigt is de wijze waarop wordt bepaald wat de zwaarste straf is in het geval een feit strafbaar is onder zowel de oude strafwet als de nieuwe strafwet.

Krachtens het Strafwetboek van 1867 en de rechtspraak van het Hof van Cassatie werd de zwaarste straf bepaald op basis van de hoofdgevangenisstraf. De straf met de minst zware hoofdgevangenisstraf bepaalde bijgevolg welke bijkomende straffen konden worden toegepast, ongeacht de ernst van deze bijkomende straffen.

Voormelde methode wordt onder het nieuwe Strafwetboek verlaten. Artikel 2, tweede lid van het Strafwetboek bepaalt immers:

> " *(…)*
>
> *Evenmin kan een zwaardere hoofd- of bijkomende straf worden opgelegd dan die waarin ten tijde van het plegen van het misdrijf bij wet was voorzien.*
>
> *(…)"*

De wetgever heeft aldus duidelijk willen maken dat de vergelijking straf per straf moet gebeuren en niet in zijn geheel. Deze regel werkt aldus in het voordeel van de beklaagde.[14] Concreet wil dit zeggen dat telkens een "micro-vergelijking" zal moeten worden gemaakt en dat per strafcomponent de meest gunstige straf moet worden toegepast. Het beginsel van de retroactieve werking van de mildere strafwet is van toepassing op alles wat de situatie van de beklaagde of de beschuldigde gunstiger maakt. Het is dus niet alleen van toepassing op straffen en strafbaarstellingen maar ook op (nieuwe) rechtvaardigingsgronden, schuldontheffingsgronden, gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid en verschoningsgronden.[15]

Ten behoeve van de dagdagelijkse praktijk werd een vademecum opgemaakt met voor de meest voorkomende misdrijven een vergelijking van de oude en de nieuwe strafbaarstellingen en straffen.

---

[14] Parl.St. Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 24.
[15] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 28-29. Zie ook: *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 23.

openbaar ministerie

3.2.2.1.1. Pro memorie: De principes inzake de toepassing van de strafwet in de tijd en de uitzondering van de retroactieve toepassing van de lex mitior

Artikel 2 van het Strafwetboek bepaalt de regel in verband met de toepassing van de Strafwet in de tijd.

> *"Artikel 2: Toepassing van de strafwet in de tijd*
> *Niemand kan worden bestraft voor een handelen of nalaten dat niet bij wet strafbaar was ten tijde van dat handelen of nalaten.*
> *Evenmin kan een zwaardere hoofd- of bijkomende straf worden opgelegd dan die waarin ten tijde van het plegen van het misdrijf bij wet was voorzien.*
> *In geval van wijziging van de strafwet na het plegen van het misdrijf gelden de voor de dader meest gunstige bepalingen."*

In principe treedt iedere wet in werking op de tiende dag na publicatie in het Belgisch Staatsblad, tenzij de wet anders bepaalt.

Het principe van de niet-retroactiviteit van de strafwet

In principe heeft de strafwet enkel betrekking op gedragingen en situaties die zich nog moeten voordoen, niet op feiten die zich in het verleden hebben voorgedaan.

Men dient zich te plaatsen op het tijdstip waarop het feit werd gepleegd. Indien op dat tijdstip een wetsbepaling een gedraging strafbaar stelde, dient in principe de straf die in die wetsbepaling werd bepaald te worden toegepast.

Wanneer een beklaagde een misdrijf pleegt onder de oude strafwet en vervolgens dat feit (tevens) wordt bestraft volgens de omschrijving van de nieuwe strafwet (i.e. "*thans strafbaar ingevolge*…"), beoordeelt de rechter het feit onder de oude wet, met dien verstande dat hij dat enkel kan doen indien hij vaststelt dat het feit nog steeds strafbaar is onder de nieuwe wet. De rechter dient in dit geval de oude en nieuwe wetsbepalingen te vermelden met hun constitutieve bestanddelen, alsook de wetsbepalingen inzake de toegepaste straf.[16] [17]

De uitzondering: de retroactieve toepassing van de mildere strafwet

Is de nieuwe strafwet gunstiger voor beklaagde dan de oude strafwet, dan is in principe de nieuwe strafwet van toepassing.

Dit geldt echter niet voor de gevallen waarbij er vóór de inwerkingtreding van de nieuwe strafwet al een definitieve uitspraak is gedaan of waarbij de uitspraak al in kracht van gewijsde is getreden, zelfs wanneer de straf nog niet ten uitvoer werd gelegd en de nieuwe strafwet inmiddels in werking is getreden[18]. In dat geval kan de veroordeelde eventueel een genadeverzoek aan de Koning richten.

Basisregels voor de vergelijking van de misdrijven op zich:

[16] Bijvoorbeeld: Cass. 23 mei 2007, P.07. 0405.F, *Arr.Cass*. 2007, 1089; Cass. 25 februari 2014, P.12.1739.N.
[17] Bijvoorbeeld: Cass. 12 november 2019, P.19.0566.N.
[18] Zie bijvoorbeeld: GwH 6 juli 2017, nr. 91/2017, overweging B.6.

openbaar ministerie

Hypothese 1: de nieuwe wet heft de oude wet op zonder aan het doel ervan te verzaken en zij stelt een feit strafbaar onder dezelfde voorwaarden als de oude wet.

> Het feit was met andere woorden strafbaar onder de oude wet en blijft strafbaar[19] onder de nieuwe wet, waarbij zowel het toepassingsgebied van de strafbaarstelling (i.e. constitutieve bestanddelen, met inachtname van de verzwarende bestanddelen[20]), als de straf ongewijzigd blijven → toepassing mogelijk van de nieuwe wet op feiten gepleegd onder de oude wet.

Hypothese 2: de nieuwe wet heft de oude wet op zonder aan het doel ervan te verzaken, maar zij stelt een feit strafbaar onder andere voorwaarden als de oude wet.

> Het feit was met andere woorden strafbaar onder de oude wet en blijft strafbaar[21] onder de nieuwe wet, maar het toepassingsgebied van de strafbaarstelling (i.e. constitutieve bestanddelen, met inachtname van de verzwarende bestanddelen) en/of de straf is gewijzigd → toepassing van de nieuwe of van de oude strafwet naargelang de meest gunstige voorwaarden voor de beklaagde op het vlak van zowel het toepassingsgebied van de strafbaarstelling (een meer restrictieve strafbaarstelling) als de straf (een mildere straf).[22]

Maar ook voor de rechtvaardigingsgronden, schuldontheffingsgronden, gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid, verschoningsgronden, de mogelijkheid van een straf met opschorting of (probatie)uitstel, het vaststellen van de staat van wettelijke of bijzondere herhaling en dergelijke, zal de vergelijking dienen gemaakt te worden.

Bijzonder geval: geen strafbepaling tussen datum van de overtreding en datum van het vonnis.

Voorbeeld: iemand pleegt een strafbaar feit, waarna de strafwet wijzigt en er op dat feit geen straf meer wordt gesteld. Daarna wijzigt de strafwet evenwel opnieuw en op het ogenblik dat de rechter een uitspraak moet doen, blijkt dat op dat feit opnieuw een straf wordt gesteld. Vooral in bijzondere wetgeving komt deze situatie geregeld voor. De beklaagde kan dan aanspraak maken op de retroactieve toepassing van de tussenliggende gunstigere wettelijke regeling, maar enkel op voorwaarde dat het duidelijk is dat wetgever ook effectief, tijdelijk althans, een gewijzigd inzicht heeft gehad over de strafwaardigheid van de feiten.[23]

3.2.2.2. Vereiste van zware fout bij onopzettelijke misdrijven

Artikel 7, § 1, derde lid, 2° Strafwetboek bepaalt dat voor onopzettelijke misdrijven het moreel bestanddeel bestaat uit een zware fout. In § 3 van datzelfde artikel wordt bepaald dat de zware fout bestaat uit een ernstig gebrek aan voorzorg of voorzichtigheid.

---

[19] Zie bijvoorbeeld: Cass. 19 oktober 2022, P.22.1006.F, *JLMB* 2023, 304.
[20] In het nieuwe Strafwetboek worden voor sommige misdrijven verzwarende bestanddelen opgenomen, die onder het oude Strafwetboek al opgenomen waren als constitutief bestanddeel. Volgens de auteurs van het handboek belet niets een rechter hiermee rekening te houden bij de vergelijking van het toepassingsgebied van de strafbaarstelling van het feit tussen de oude en de nieuwe strafbepaling.
[21] Zie voetnoot 10.
[22] Zie bijvoorbeeld: Cass. 24 oktober 2007, P.06. 0965.F, *Arr.Cass*. 2007, 1991, nr. 499; Cass. 15 december 2004, P.04. 1189.F, *Arr.Cass*.2004, 2024, nr.612; Cass. 31 oktober 2001, P.01. 1162.F, *Arr.Cass*. 2001, 1827, nr. 589.
[23] Toepassing van artikel 15.1 IVBPR en artikel 2, tweede lid, Strafwetboek. Zie bijvoorbeeld: Cass. 6 september 2016, P.15.0826.N; Cass. 10 december 2013, P.13.0691.N.

openbaar ministerie

Onder het Strafwetboek van 1867 volstond elke vorm van onvoorzichtigheid of nalatigheid als moreel bestanddeel aan een onopzettelijk misdrijf. Een lichte fout valt onder het nieuwe Strafwetboek enkel nog onder het (burgerlijk) aansprakelijkheidsrecht en, desgevallend, onder andere sanctiemechanismen zoals het tuchtrecht.[24] Voortaan moet er een zware fout zijn begaan om verantwoordelijk te worden gesteld voor een onopzettelijk misdrijf.

Meer informatie over het moreel bestanddeel vind je op OMPtranet.

3.2.2.3. Verzwarende bestanddelen, verzwaard misdrijf en verzwarende factoren

Het nieuwe Strafwetboek verlaat het begrip van de wettelijke verzwarende omstandigheden. Dit concept wordt vervangen door enerzijds verzwarende bestanddelen en anderzijds verzwarende factoren.

Artikel 8 Strafwetboek definieert verzwarende bestanddelen als "*elementen die tot gevolg hebben dat het misdrijf met een straf van één of meer niveaus hoger wordt bestraft*".

Verzwarende bestanddelen worden door de wetgever omschreven en zijn vereist bovenop de constitutieve bestanddelen van het basismisrijf. Zij hebben tot gevolg dat het toepasselijke strafniveau wordt verhoogd. Verzwarende bestanddelen maken van een basismisdrijf een verzwaard misdrijf.
Verzwarende bestanddelen zijn te onderscheiden van de verzwarende factoren, die louter elementen uitmaken die de rechter in overweging moet nemen wanneer hij een straf of maatregel bepaalt. Verzwarende factoren kunnen er niet toe leiden dat een straf van een hoger niveau wordt opgelegd.[25]

3.2.2.4. Afschaffing onderscheid misdaad-wanbedrijf-overtreding - afschaffing van het systeem van de correctionalisering

In het Strafwetboek van 1867 werd een onderscheid gemaakt tussen drie misdrijfcategorieën, namelijk misdaden, wanbedrijven en overtredingen (cf. art. 1 Strafwetboek 1867). Dit onderscheid wordt in het nieuwe Strafwetboek verlaten. Voortaan wordt enkel nog de term 'misdrijf' gebruikt.

Een belangrijk gevolg van het afschaffen van het onderscheid tussen de drie oude misdrijfcategorieën bestaat erin dat de correctionalisering en contraventionalisering worden afgeschaft. De bevoegdheid van het hof van assisen wordt onder het nieuwe Strafwetboek bepaald conform artikel 216*novies* Wetboek van Strafvordering, waarin een positieve lijst is opgenomen met misdrijven die na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek exclusief zullen worden behandeld door de hoven van assisen. De Wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden wordt afgeschaft.

[24] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 69.
[25] Ibid. 82-83.

openbaar ministerie

3.2.2.5. Afschaffing voortgezet of collectief misdrijf

Het systeem van het voortgezet of collectief misdrijf voorzien in artikel 65 van het Strafwetboek van 1867 wordt in het nieuwe Strafwetboek verlaten. De wetgever was van mening dat het voortgezet of collectief misdrijf te vaak oneigenlijk werd toegepast.[26]

Het nieuwe Strafwetboek voorziet enkel het onderscheid tussen de eendaadse samenloop (art. 61) en de meerdaadse samenloop (art. 62) (zie punt 3.2.2.16).

3.2.2.6. Afschaffing van het klachtmisdrijf

Het nieuwe Strafwetboek voorziet niet langer in klachtmisdrijven.[27] Het gebrek aan een klacht door het slachtoffer vormt bijgevolg voor geen enkel misdrijf nog een belemmering voor het uitoefenen van de strafvordering.

3.2.2.7. Wijzigingen ten aanzien van de strafbare poging en de bestraffing van het doen of accepteren van een aanbod tot het plegen van een misdrijf dat geen uitvoering kent

Ook in het nieuwe Strafwetboek wordt de figuur van de strafbare poging weerhouden, zij het echter dat een aantal elementen de nodige aandacht vereisen.

Artikel 9, § 1, derde lid Strafwetboek bepaalt dat de poging in principe altijd strafbaar is voor de opzettelijke misdrijven, tenzij hier expliciet van wordt afgeweken. Dit vormt een duidelijk verschil met het Strafwetboek van 1867 waarbij de poging tot misdaad steeds strafbaar was (art. 52 Sw. 1867) en de poging tot wanbedrijf enkel indien de wet dit bepaalde (art. 53 Sw. 1867).

Verder wordt de vrijwillige terugtred in het nieuwe Strafwetboek aanzien als een strafuitsluitende verschoningsgrond, hetgeen belangrijke gevolgen heeft voor de deelnemers aan de strafbare poging. Artikel 9, § 1, tweede lid Strafwetboek bepaalt expliciet dat de vrijwillige terugtred enkel doorwerkt naar de deelnemer indien wat hem betreft aan de toepassingsvoorwaarden van de vrijwillige terugtred is voldaan. De vrijwillige terugtred van de dader van de poging tot een misdrijf belet dus niet langer automatisch de vervolging van de deelnemers aan deze strafbare poging, maar dient individueel per dader en deelnemer te worden beoordeeld.

Artikel 9, § 1, vierde lid van het Strafwetboek bepaalt de bestraffing van de strafbare poging. De strafbare poging wordt gestraft met een straf van het onmiddellijk lagere strafniveau (straffen niveau 8 t.e.m. 2). De strafbare poging van een misdrijf waarop een straf van niveau 1 staat, wordt gestraft met dezelfde straf, of, wanneer de wet in een bijkomende straf voorziet en de rechter is van oordeel dat dit een gepaste straf is, met een bijkomende straf i.p.v. de hoofdstraf.

Het nieuwe Strafwetboek stelt in artikel 9, § 2 ook het voorstellen of accepteren van een aanbod tot het plegen van een misdrijf van een zekere ernst (strafbaar met een straf van

[26] Parl.St. Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 245.
[27] Zie art. 450, eerste lid Sw. 1867, art. 442/1, § 3 Sw. 1867 en art. 16 W. 23.06.1961 betreffende het recht op antwoord.

niveau 5 of hoger) strafbaar, ook al zijn daar geen gedragingen op gevolgd die als een begin van uitvoering kunnen worden beschouwd.[28] [29]

3.2.2.8. Wijzigingen betreffende de rechtvaardigingsgronden

Het nieuwe Strafwetboek omschrijft alle rechtvaardigingsgronden voortaan in Boek I van het Strafwetboek, met name in de artikelen 10 tot en met 15.

De wettige verdediging wordt, in tegenstelling tot in het Strafwetboek van 1867, eveneens opgenomen in Boek I en betreft bijgevolg een algemene rechtvaardigingsgrond die van toepassing is op alle misdrijven. Belangrijk om op te merken is het feit dat de wettelijke vermoedens uit het Strafwetboek van 1867 niet langer worden weerhouden in het nieuwe Strafwetboek.

De noodtoestand, die reeds bestond als jurisprudentiële rechtvaardigheidsgrond en dus niet uitdrukkelijk was erkend door de wet, wordt opgenomen als algemene rechtvaardigingsgrond in het nieuwe Strafwetboek.

Een nieuwe rechtvaardigingsgrond is het wettig verzet in geval van misbruik door de overheid, voorzien in artikel 15 van het Strafwetboek. Deze figuur bestaat erin dat er geen misdrijf is wanneer actief of passief verzet wordt geboden tegen een kennelijk onwettige daad van de overheid, die een onverwijlde reactie noodzakelijk maakt teneinde onherstelbare schade te voorkomen, en dit verzet wordt uitgeoefend op een manier die evenredig is met de aard en het belang van de onwettigheid. Deze rechtvaardigingsgrond is gebonden aan zeer strikte voorwaarden, aangezien de tussenkomst van de overheid vermoed wordt wettig te zijn.

3.2.2.9. Wijzigingen betreffende de strafbare deelneming

Wat betreft de strafbare deelneming voorziet het nieuwe Strafwetboek in een aantal belangrijke wijzigingen ten opzichte van het Strafwetboek van 1867.

Ten eerste wordt het onderscheid tussen mededaders (art. 66 Sw. 1867) en medeplichtigen (art. 67 Sw. 1867) verlaten. De wetgever vond het onderscheid niet langer verantwoordbaar. Of de hulp nu noodzakelijk (mededaders) dan wel nuttig (medeplichtigen) was, in beide gevallen heeft de deelnemingshandeling een stempel gedrukt op het uiteindelijke misdrijf. Medeplichtigen zijn volgens de wetgever niet te reduceren tot ‘randfiguren’ of ‘onrechtstreekse deelnemers’ en hebben niet slechts een conditioneel aandeel in het misdrijf, maar hebben net zoals de mededaders een volwaardig aandeel gehad bij de voltooiing van het misdrijf.

Elke deelnemer moet als een equivalente oorzaak van het misdrijf worden beschouwd.

Elke deelnemingshandeling die ervoor heeft gezorgd dat het misdrijf bestaat zoals het *in concreto* werd gepleegd is van belang, zonder dat het van belang was of deze noodzakelijk of louter nuttig was.[30]

---

[28] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 113.

[29] De wetten van 7 juli 1875 tot bestraffing van het aanbod of het voorstel om bepaalde misdaden te plegen en van 25 maart 1891 houdende bestraffing van de aanzetting tot het plegen van misdaden of wanbedrijven, die voorafgaand aan het nieuwe Strafwetboek dergelijk gedrag bestraften, zijn opgeheven door artikel 35, 3° en 4° van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek.

[30] *Parl.St*. Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 90.

openbaar ministerie

Ten tweede is de vorm van medeplichtigheid die bestaat in de 'heling van misdadigers' (art. 68 Sw. 1867) niet langer weerhouden in het nieuwe Strafwetboek.

Ten derde dient erop te worden gewezen dat de deelnemer onderworpen is aan hetzelfde strafniveau als de dader conform artikel 19, eerste lid Strafwetboek.

Tenslotte zijn de regels inzake strafbare deelneming eveneens van toepassing op bijzondere wetten, behalve indien hier uitdrukkelijk van wordt afgeweken in deze bijzondere wetten (art. 77 Strafwetboek).

3.2.2.10. Nieuwe algemene strafverminderende verschoningsgronden en wijzigingen ten opzichte van de specifieke verschoningsgronden

In tegenstelling tot het Strafwetboek van 1867 worden twee algemene strafverminderende verschoningsgronden voorzien die gelden voor alle misdrijven, namelijk het noodweerexces (artikel 34 Strafwetboek) en de minderjarigheid (artikel 35 Strafwetboek).

In Boek II van het Strafwetboek worden een aantal specifieke strafverminderende of strafontheffende/strafuitsluitende verschoningsgronden[31] voorzien:

- Uitlokking in geval van doodslag (artikel 103 Strafwetboek) en uitgelokte gewelddaden (artikel 203 Strafwetboek)
- Aangifte van bepaalde misdrijven aan de overheid (cf. artikelen 392, 410, 450, 563, 580, 612, 617, 672 Strafwetboek)
- Onderwerping aan de overheid (cf. artikelen 401 en 646 Strafwetboek)
- Onrechtmatig hoger bevel (artikelen 357 en 643 Strafwetboek)
- Herstel van de schade (artikel 497 Strafwetboek)
- Niet-bestraffing van slachtoffers van mensenhandel (artikel 264 Strafwetboek) of mensensmokkel (nieuw voor wat betreft mensensmokkel, dat wordt geïntegreerd in het Strafwetboek) (artikel 422 Strafwetboek)

De verschoningsgrond voor sommige gevallen van bloed- en aanverwantschap wordt niet langer weerhouden bij vermogensdelicten tussen familieleden. Deze verschoningsgrond is enkel nog voorzien bij hulp aan familieleden (cf. artikelen 601, 650 en 660 Strafwetboek).

Daarnaast zijn volgende verschoningsgronden nieuw:

- Strafverminderende verschoningsgrond in het geval van vrijwillige vrijlating of het terugbrengen van het slachtoffer bij vrijheidsberoving, ontvoering of gijzeling (artikel 229 Strafwetboek).
- Strafontheffende verschoningsgrond voor bepaalde gevallen van schuldig verzuim (artikel 303 Strafwetboek)
- Strafontheffende verschoningsgrond in het kader van witwassen voor gewone fiscale fraude in hoofde van entiteiten die onderworpen zijn aan de Antiwitwaswet (artikel 504 Strafwetboek).

[31] De wetgever gebruikt beide begrippen.

openbaar ministerie

3.2.2.11. Doelstellingen van de straffen

Artikel 27 van het Strafwetboek formuleert expliciet de strafdoelen. Dit zijn de doelen die de rechter dient na te streven bij de keuze van de straf en het bepalen van de strafmaat. Het gaat om de volgende doelen:

> 1° het uiting geven aan de maatschappelijke afkeuring ten aanzien van de overtreding van de strafwet;
> 2° het bevorderen van het herstel van het maatschappelijk evenwicht en van het herstel van de door het misdrijf veroorzaakte schade;
> 3° het bevorderen van de maatschappelijke rehabilitatie en re-integratie van de dader;
> 4° het beschermen van de maatschappij.

De strafbepaling kan meerdere doelstellingen omarmen en geen enkele doelstelling heeft voorrang op de andere.[32] Dit betekent dat een straf multifunctioneel kan zijn.

De wetgever heeft bij de straftoemeting duidelijk geopteerd voor het subsidiariteitsbeginsel (straf die minste leed veroorzaakt, niet alleen ten aanzien van de rechtstreeks betrokken personen maar ook hun omgeving en de samenleving) en het proportionaliteitsbeginsel (geen wanverhouding tussen opgelegde straf en de ernst van het misdrijf) en de gevangenisstraf als ultimum remedium (als laatst te overwegen straf)[33].

Het Openbaar Ministerie zal met deze doelstellingen rekening houden bij het vorderen van een concrete straf.

Het is belangrijk om op te merken dat de straf onder elektronisch toezicht, probatiestraf en werkstraf hierdoor niet langer als ‘alternatieve straffen’ mogen worden aangeduid. Deze worden voortaan de ‘vrijheidsbeperkende straffen’/’straffen die geen effectieve gevangenisstraf zijn’ genoemd.

3.2.2.12. Wijziging van de straffen

In het licht van de wil van de wetgever om de keuze voor een gevangenisstraf te beperken, werden ook de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- afschaffing van de gevangenisstraf < 6 maanden;
- In geval van een veroordeling tot een straf van niveau 1 kan niet langer een gevangenisstraf worden opgelegd
- bijzondere motiveringsplicht voor het opleggen van een gevangenisstraf in strafniveau 2;
- de duur van de vervangende gevangenisstraf bij niet-uitvoering van de werkstraf (in niveau 2) of de probatiestraf (in niveau 2) is beperkt tot 1 jaar, zoals dit al het geval was voor ET;
- de vervangende gevangenisstraf voor de geldboete wordt afgeschaft.

De meest opmerkelijke wijziging die het nieuwe Strafwetboek met zich meebrengt voor wat betreft het straffenarsenaal is de verdeling van de hoofdstraffen in 8 strafniveaus en dit zowel voor natuurlijke personen als voor rechtspersonen (art. 36, respectievelijk art. 38

[32] *Parl.St.* Kamer, zitting 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, 127.
[33] *Parl.St*. Kamer, zitting 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 122 e.v.

Strafwetboek). Voor rechtspersonen wordt hierbij het conversiemechanisme (art. 41bis Sw. 1867) verlaten, aangezien er specifieke straffen voor rechtspersonen worden bepaald.

Het nieuwe Strafwetboek voert bovendien nieuwe hoofdstraffen en bijkomende straffen in voor zowel natuurlijke als rechtspersonen. Ook worden een aantal bestaande straffen afgeschaft.

Een overzicht van de mogelijke straffen voor natuurlijke personen (waarbij enkel de straffen worden opgenomen die effectief van kracht zijn bij de inwerkingtreding)[34], wordt als bijlage aan deze omzendbrief gevoegd (zie bijlage 1).

Voor een duidelijker en volledige beeld verwezen naar de samenvatting van Boek I en het overzicht van de nieuwigheden in Boek I op OMPtranet

3.2.2.13. De opdeciemen

De wetgever heeft in de aanloop naar de inwerkingtreding de opdeciemen bij verschillende wetten aangepast. Volgend schema biedt een overzicht:

Datum feit – wettelijke basis	Opdeciemen - vermenigvuldigingsfactor
Feit vóór 1/2/2026 (Wet opdeciemen)	70 opdeciemen → x8
Feit vanaf 1/2/2026 tot en met 31/08/2026 (Wet opdeciemen, aangepast door W. 19/12/2025, BS 30/12/2025)	90 opdeciemen → x10
Feit vanaf 1/09/2026 – omschreven in aangepaste wet (wet opdeciemen, aangepast)	2,5 opdeciemen → **x1,25**
Feit vanaf 1/09/2026 – omschreven in niet-aangepaste wet (art. 78§1, tweede lid Sw)	(geen opdeciemen; enkel conversiemechanisme) → x10

3.2.2.14. De toepassing van verzachtende omstandigheden

Artikel 30 van het Strafwetboek bepaalt:

"*Verzachtende omstandigheden*
Wanneer de rechter oordeelt dat hij verzachtende omstandigheden in aanmerking kan nemen, vermindert of wijzigt hij de straffen in de mate en volgens de voorwaarden vermeld in dit hoofdstuk"

Hoewel de figuur van de verzachtende omstandigheden geen nieuwigheid vormt ten aanzien van het Strafwetboek van 1867, zijn een aantal belangrijke elementen aan te stippen.

Eerst en vooral dient te worden benadrukt dat de verzachtende omstandigheden niet langer dienen om de bevoegde rechtbank te bepalen, daar het mechanisme van de correctionalisering niet langer bestaat.

[34] De straf 'Behandeling onder vrijheidsberoving' en 'verlengde opvolging' zijn uitgesteld naar 1.1.2035

openbaar ministerie

In het Strafwetboek bepalen artikel 36 voor de natuurlijke personen en artikel 38 voor de rechtspersonen welke straffen kunnen worden opgelegd bij het aannemen van verzachtende omstandigheden.

Om een andere straf dan een gevangenisstraf op te leggen voor misdrijven die bestraft worden met een straf van niveau 3 tot en met 6, dienen telkens verzachtende omstandigheden te worden aangenomen. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij het vorderen van een straf.
Voor misdrijven waarop een straf van niveau 7 of 8 staat, kan men, zelfs mits aanneming van verzachtende omstandigheden, niet zakken tot een straf van niveau 2.

De wet voorziet geen opsomming van mogelijke verzachtende omstandigheden. Verzachtende omstandigheden kunnen onder meer blijken uit de feiten zelf, de omstandigheden gelinkt aan de persoon van de dader en dergelijke meer. De parketmagistraat heeft steeds de mogelijkheid om initiatief te nemen om verzachtende omstandigheden onder de aandacht te brengen van de hoven en rechtbanken met het oog op het vorderen van een gepaste lagere straf.

De aandacht van de leden van het Openbaar Ministerie wordt gevestigd op het belang van het voorlichtingsrapport, bepaald in artikel 31 van het Strafwetboek, in het kader van het aannemen van verzachtende omstandigheden en het vorderen van een andere straf dan de gevangenisstraf in een specifiek dossier.

Tot slot dient te worden opgemerkt dat de regeling van de verzachtende omstandigheden ook toegepast kan worden op de bijzondere strafwetgeving.

Artikel 77 van het Strafwetboek bepaalt immers:

"*Toepassing van de bepalingen van dit boek op boek II en de bijzondere wetten*
Bij gebreke van andersluidende bepalingen in boek II en in de bijzondere wetten en verordeningen, worden de bepalingen van dit boek toegepast op de misdrijven die bij boek II alsook bij die bijzondere wetten en verordeningen strafbaar zijn gesteld."

De uitzonderingen voorzien in artikel 100 van het Strafwetboek van 1867 betreffende de deelneming (hoofdstuk VII Strafwetboek 1867) en de vermindering van de correctionele straffen ten gevolge van verzachtende omstandigheden (art. 85 Strafwetboek 1867) worden niet hernomen in het nieuwe Strafwetboek.

Bijgevolg kunnen verzachtende omstandigheden, behoudens andersluidende bepalingen, steeds worden toegepast op de misdrijven voorzien in de bijzondere wetten en verordeningen.[35]

[35] Onder voorbehoud van de uitzondering voorzien in artikel 78, § 5 Strafwetboek: cf. infra, 3.2.2.23 en 3.2.2.24.

openbaar ministerie

Het aannemen van verzachtende omstandigheden leidt ertoe dat de strafrechter de volgende straffen kan uitspreken:

NATUURLIJKE PERSONEN	**HOOFDSTRAF**	**VERZACHTENDE OMSTANDIGHEDEN**
Strafniveau 1	geldboete 200 – 20.000 euro werkstraf 20u-120u probatiestraf 6 m. – 12m. verbeurdverklaring geldstraf voordeel schuldigverklaring opschorting 1-5 j./herroeping	ev. bijkomende straf als hoofdstraf
Strafniveau 2	gevangenisstraf 6m.-3 j. (eventueel met (probatie) uitstel 1-5j.) ET 1m.-1j. werkstraf >120u -300u probatiestraf >12 m.-2 j. schuldigverklaring opschorting1-5j./herroeping	strafniveau 1
Strafniveau 3	gevangenisstraf >3 j.- 5j. (eventueel met (probatie) uitstel 1-5j.) opschorting1-5jr/herroeping	strafniveau **2** – 1
Strafniveau 4	gevangenisstraf >5 j.- 10j. opschorting 1-5j.	Strafniveau 3 – **2**[36]
Strafniveau 5	gevangenisstraf >10 j.- 15j. opschorting 1-5j.	Strafniveau 4 - 3 - **2**
Strafniveau 6	gevangenisstraf >15 j.- 20j. opschorting 1-5j.	Strafniveau 5 - 4 - 3 – **2**
Strafniveau 7	gevangenisstraf >20 j.- 30j.	Strafniveau 6 - 5 - 4 - 3
Strafniveau 8	levenslange gevangenisstraf	Strafniveau 7 -6 - 5 - 4 - 3

RECHTSPERSONEN	**HOOFDSTRAF**	**VERZACHTENDE OMSTANDIGHEDEN**
Strafniveau 1	geldboete 200 – 20.000 euro dienstverleningsstraf 200 – 200.000 euro probatiestraf 6 m. – 12 m. verbod activiteit 1j.-10j. verbeurdverklaring geldstraf voordeel sluiting inrichting schuldigverklaring	evt. bijkomende straf als hoofdstraf
Strafniveau 2	geldboete > 20.000 – 360.000 euro dienstverleningsstraf	strafniveau 1

[36] In de strafniveaus 1 en 2 kunnen andere straffen dan de gevangenisstraf worden opgelegd. In de strafniveaus 1 tot en met 3 kan door de rechter een uitstel worden toegekend.

openbaar ministerie

	> 20.000 – 360.000 euro probatiestraf > 12 m.-2j. cumulatie 2 straffen niveau1 schuldigverklaring	
Strafniveau 3	geldboete > 360.000 – 600.000 euro	strafniveau 2 - 1
Strafniveau 4	geldboete > 600.000 – 800.000 euro	Strafniveau 3 - 2
Strafniveau 5	geldboete > 800.000 – 1.200.000 euro	Strafniveau 4 - 3 - 2
Strafniveau 6	geldboete > 1.200.000 – 1.600.000 euro	Strafniveau 5 - 4 - 3 – 2
Strafniveau 7	geldboete > 1.600.000 – 4.000.000 euro	Strafniveau 6 - 5 - 4 - 3
Strafniveau 8	geldboete > 4.000.000 – 5.760.000 euro	Strafniveau 7 -6 - 5 - 4 - 3

Zie ook schema in bijlage 1 waarbij een overzicht wordt gegeven van de hoofdstraffen en mogelijke bijkomende straffen per strafniveau.

3.2.2.15. Herhaling

Artikel 60, eerste lid van het Strafwetboek voorziet een facultatieve en tijdelijke, maar algemene herhaling voor zij die een veroordeling hebben opgelopen in de vijf jaar voorafgaand aan het plegen van een nieuw misdrijf, en waarbij dit nieuwe misdrijf strafbaar is met een straf van niveau 1 tot en met 6. Deze straf kan dan facultatief worden verhoogd naar een straf van het onmiddellijk hogere niveau. Hierbij volstaat elke eerdere veroordeling en is niet langer een minimumdrempel vereist voor deze eerdere veroordeling. De termijn van vijf jaar begint te lopen vanaf de dag waarop een vorige veroordeling in kracht van gewijsde is getreden. Die termijn wordt evenwel verlengd met de tijd waarin de gevangenisstraf of behandeling onder vrijheidsberoving wordt uitgevoerd, met uitzondering van de periode gedurende dewelke de straf wordt uitgevoerd onder de modaliteit van het elektronisch toezicht *en de periodes van voorwaardelijke invrijheidsstelling, voorlopige invrijheidsstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering en de invrijheidsstelling onder toezicht.*

Artikel 60, tweede lid van het Strafwetboek voorziet in een stelsel van verplichte, algemene en bestendige herhaling voor misdrijven met een straf van niveau 7 wanneer men in het verleden reeds werd veroordeeld tot een straf van niveau 7 of 8. De wet bepaalt dat de minimumstraf in dit geval moet worden opgetrokken tot een gevangenisstraf van tweeëntwintig jaar of een behandeling onder vrijheidsberoving van zeventien jaar voor natuurlijke personen en op een geldboete van 2.080.000 euro voor rechtspersonen. Deze regeling betreft een verstrenging ten opzichte van het regime onder het Strafwetboek van 1867.[37][38]

[37] *Parl.St*. Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 244.

[38] Artikel 60 werd door het Grondwettelijk Hof op 29 januari 2026 gedeeltelijk vernietigd wegens een discriminatie tussen natuurlijke personen en rechtspersonen in zoverre oorspronkelijk niet was voorzien in een verhoging van de minimumstraf voor rechtspersonen, wanneer zij, nadat zij reeds werden veroordeeld tot een straf van niveau 7 of 8, opnieuw een bijzonder zwaar misdrijf plegen, namelijk een misdrijf waarop een straf van niveau 7 staat.

[38] De wetgever is reeds tegemoet gekomen aan deze ongelijkheid door met artikel 19 van de Wet van 16 maart 2026 tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van

openbaar ministerie

3.2.2.16. Samenloop

In het Strafwetboek van 1867 kende men naast het enkelvoudig misdrijf (één strafbare gedraging die slechts één enkel misdrijf uitmaakt) ook nog het onderscheid tussen de eendaadse samenloop, de meerdaadse samenloop en het voortgezet of collectief misdrijf. In het nieuwe Strafwetboek verdwijnt het begrip voortgezet of collectief misdrijf en blijven uitsluitend de begrippen 'eendaadse samenloop' en 'meerdaadse samenloop' behouden.
De nieuwe toepasselijke regels worden vastgelegd in de artikelen 61 en 62 van het nieuwe Strafwetboek.

A. <u>De eendaadse samenloop</u>

Net zoals in het Strafwetboek van 1867 bepaalt artikel 61 van het nieuwe Strafwetboek dat enkel de zwaarste hoofdstraf wordt opgelegd wanneer eenzelfde feit verscheidene misdrijven oplevert (bijvoorbeeld oplichting door gebruik van valse documenten).

De bijkomende straffen kunnen cumulatief worden opgelegd binnen de grenzen bepaald door de wet.

Concreet betekent dit dat wanneer een misdrijf bestraft met een straf van niveau 3 samenloopt met een misdrijf bestraft met een straf van niveau 4, een hoofdstraf van niveau 4 moet worden opgelegd. De bijkomende straffen kunnen cumulatief opgelegd worden binnen de grenzen van de wet cf. art. 61, dus de bijkomende geldboete gekoppeld aan niveau 4 en bijvoorbeeld meerdere beroepsverboden zolang ze het maximum in art. 48 niet overschrijden (nl. 5 jaar).

B. <u>De meerdaadse samenloop</u>

In artikel 62 van het nieuwe Strafwetboek zijn de regels in het geval van een meerdaadse samenloop vastgelegd.

Verschillende hypothesen dienen van elkaar te worden onderscheiden:

I. <u>Al dan niet gelijktijdige berechting van verscheidene misdrijven die worden bestraft met een straf van niveau 6, 7 of 8.</u>

Krachtens de paragrafen 2 en 3 van artikel 62 van het nieuwe Strafwetboek wordt alleen de zwaarste straf van niveau 6, 7 of 8 uitgesproken, ongeacht of er sprake is van eenheid van opzet.[39]

Rekening houdend met de uitgesproken hoofdstraf kunnen bijkomende straffen nog steeds cumulatief worden opgelegd[40].

Concreet zal in het geval van een meerdaadse samenloop van misdrijven die bestraft worden met straffen van niveau 7, enkel de hoofdstraf van niveau 7 worden opgelegd.

boek II van het Strafwetboek een verhoogde minimumstraf toe te voegen voor rechtspersonen aan artikel 60, tweede lid van het Strafwetboek. (GwH. 29 januari 2026, 14/2026, overw. B.53 – B.58.2)

[39] De wetgever beschouwt de straf in dit geval al zwaar genoeg.

[40] Het is niet mogelijk om de maximale straf bijkomend op te leggen.

openbaar ministerie

Zwaarste misdrijf	Andere misdrijven bij samenloop	Maximumstraf(fen)
Niveau 8	+ niveau(s) 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2 of 1	= straf van niveau 8
Niveau 7	+ niveau(s) 7, 6, 5, 4, 3, 2 of 1	= straf van niveau 7
Niveau 6	+ niveau(s) 6, 5, 4, 3, 2 of 1	= straf van niveau 6

II. Gelijktijdige berechting van verscheidene misdrijven die strafbaar zijn met straffen van niveau 2, 3, 4 of 5[41].

Wanneer verscheidene misdrijven bestraft met straffen van niveaus 2 tot 5 gelijktijdig worden berecht, wordt de zwaarste hoofdstraf opgelegd. Overeenkomstig artikel 62, §3, eerste lid van het nieuwe Strafwetboek kan deze straf evenwel worden verhoogd naar een straf van het onmiddellijk hogere niveau, behalve wanneer de samenloop betrekking heeft op louter één misdrijf van niveau 2. In dat geval kan de rechter een bijkomende gevangenisstraf van maximaal drie jaar opleggen.
In geen geval mag de in dit geval opgelegde straf hoger zijn dan het maximale cumulatieve straftotaal dat bij een niet-gelijktijdige berechting kan worden opgelegd. [42]

Er kunnen nog steeds één of meerdere bijkomende straffen worden opgelegd binnen de grenzen van de wet.

In de praktijk kunnen de strafniveaus als volgt worden verhoogd:

Zwaarste misdrijf	Andere misdrijven in samenloop	Maximumstraf(fen)
Niveau 5	+ niveau(s) 5, 4, 3 of meerdere van niveau 2	= straf van niveau 6
Niveau 5	+ 1 enkel van niveau 2	= straf van niveau 5 + 3 jaar
Niveau 5	+ niveau(s) 1	= straf van niveau 5 + straf(fen) van niveau 1
Niveau 4	+ niveau(s) 4, 3 of meerdere van niveau 2	= straf van niveau 5
Niveau 4	+ 1 enkel van niveau 2	= straf van niveau 4 + 3 jaar
Niveau 4	+ niveau(s) 1	= straf van niveau 4 + straf(fen) van niveau 1
Niveau 3	+ niveau(s) 3 of meerdere van niveau 2	= straf van niveau 4
Niveau 3	+ 1 enkel van niveau 2	= straf van niveau 3 + 3 jaar
Niveau 3	+ niveau(s) 1	= straf van niveau 3 + straf(fen) van niveau 1
Niveau 2	+ niveau(s) 2	= straf van niveau 3

[41] De samenloop van een misdrijf bestraft met een straf van niveau 2, 3, 4 of 5 en een misdrijf bestraft met een straf van niveau 1 kan niet leiden tot een verhoging van het strafniveau.
[42] Aan artikel 62, § 3 Strafwetboek werd een lid toegevoegd door artikel 20 van de wet van 16 maart 2026 tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek I van het Strafwetboek en de wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek. Met deze toevoeging beoogt de wetgever te vermijden dat de regels inzake samenloop verschillen naargelang de misdrijven gelijktijdig dan wel afzonderlijk worden berecht. Met deze wijziging van artikel 62 kan de samenloop van **één** strafbaar feit van niveau 2 met **één** misdrijf van een hoger niveau niet leiden tot de toepassing van een hoger strafniveau wanneer de cumulatie van de maximale gevangenisstraf die geldt voor niveau 2 en de straf van het hogere niveau resulteert in een verzwaring van de straf die het maximum van de voor niveau 2 voorziene gevangenisstraf, namelijk drie jaar, overschrijdt.

openbaar ministerie

Niveau 2	+ niveau(s) 1	= straf van niveau 2 + straf(fen) van niveau 1

Concreet kan in het geval van samenloop van verscheidene misdrijven bestraft met een straf van niveau 3 en een misdrijf bestraft met een straf van niveau 4, een straf van niveau 4 of 5 worden opgelegd.

III. Niet-gelijktijdige berechting van verscheidene misdrijven die worden bestraft met straffen van niveau 2, 3, 4 of 5.

Indien de feiten die een meerdaadse samenloop uitmaken niet gelijktijdig voor dezelfde rechter gebracht worden, dient de laatste rechter rekening te houden met de eerder(e) opgelegde straf(fen).

De rechter is in principe niet verplicht om een nieuwe straf op te leggen, tenzij de eerste rechter een straf van niveau 1 oplegde en het misdrijf dat de tweede rechter dient te beoordelen is van niveau 4 of meer (er moet minimum een straf van niveau 2 opgelegd worden).

De nieuwe straf kan van een andere natuur zijn (bv. werkstraf of probatiestraf na gevangenisstraf).

Indien een straf van verschillende aard wordt uitgesproken, dient rekening te worden gehouden met de reeds opgelegde straf.

Zoals bij een gelijktijdige berechting kunnen telkens één of meerdere bijkomende straffen worden opgelegd.

Ook de bijkomende hoofdstraf kan van dezelfde of verschillende aard zijn.

Overeenkomstig artikel 62, §3, tweede lid, van het nieuwe Strafwetboek worden echter een aantal beperkingen vastgelegd wanneer deze bijkomende straf wordt uitgesproken:

- De totaalstraf (cumulatie van de straffen die in het eerste en tweede vonnis worden opgelegd) mag niet hoger zijn dan de straf die bij een gelijktijdige berechting van de misdrijven had kunnen worden opgelegd;
- De bijkomende straf mag niet zwaarder zijn dan de maximumstraf van het strafniveau van het misdrijf dat het voorwerp uitmaakt van de tweede rechtspleging.

Concreet betekent dit dat, indien bij een eerste rechtspleging een straf van niveau 3 wordt opgelegd en een tweede procedure vervolgens betrekking heeft op een misdrijf dat bestraft wordt met een straf van niveau 5, een bijkomende straf van niveau 5 kan worden opgelegd. De door de eerste en de tweede rechter opgelegde straffen kunnen samen echter niet hoger zijn dan een straf van niveau 6 (niveau 5 verhoogd met één niveau).

Ook wanneer bij een eerste vonnis inzake een misdrijf bestraft met een straf van niveau 4, een straf van dit niveau wordt opgelegd, en het tweede vonnis betrekking heeft op een misdrijf bestraft met een straf van niveau 3, kan een bijkomende straf van ten hoogste niveau 3 worden opgelegd. Ook hier geldt dat de totaalstraf die door beide rechters wordt uitgesproken niet hoger mag zijn dan een straf van niveau 5 (niveau 4 verhoogd met één niveau).

openbaar ministerie

IV. Al dan niet gelijktijdige berechting van verscheidene misdrijven die met een straf van niveau 1 worden bestraft

In het geval van een samenloop van verscheidene feiten die bestraft worden met straffen van niveau 1, kan het strafniveau niet worden verhoogd. Overeenkomstig artikel 62, §3, van het nieuwe Strafwetboek zal de rechter één of meerdere straffen van niveau 1 opleggen.

V. De laatste feitenrechter is niet op de hoogte van de eerdere veroordeling

Overeenkomstig artikel 62, §4, van het nieuwe Strafwetboek vermindert de strafuitvoeringsrechtbank het straftotaal volgens de hypothese bedoeld in punt III.

Deze nieuwe taak wordt toevertrouwd aan de strafuitvoeringsrechter.[43]

3.2.2.17. Veroordeling in EU-lidstaat bij samenloop

Artikel 76 Strafwetboek bepaalt dat de strafrechtelijke veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie voortaan ook steeds in rekening moeten worden gebracht bij het toepassen van de regels van de samenloop en herhaling.

De veroordelingen uitgesproken door de strafgerechten van een andere lidstaat van de Europese Unie worden in aanmerking genomen onder dezelfde voorwaarden als de veroordelingen uitgesproken door de Belgische strafgerechten en hebben dezelfde rechtsgevolgen als deze veroordelingen. Indien de wet bepaalde vereisten stelt aan de door deze veroordeling opgelegde straf, wordt elke gelijkwaardige straf in aanmerking genomen.

Het verdient aanbeveling om bij aanwijzing of vermoeden van het bestaan van buitenlandse veroordeling een ECRIS-bulletin op te vragen.[44] Indien uit het ECRIS-bulletin blijkt dat een eerdere veroordeling bestaat en de parketmagistraat wil deze veroordeling aanwenden in het kader van onder meer de herhaling, dient een afschrift van de beslissing te worden bijgebracht. Deze documenten kunnen worden opgevraagd via een Europees onderzoeksbevel.

Bij een samenloop van misdrijven met een veroordeling in een andere EU-lidstaat

Krachtens artikel 76 van het nieuwe Strafwetboek dient de rechter deze veroordeling in overweging nemen bij de beoordeling van de zaak waarvan hij kennis moet nemen.

Indien de rechter niet op de hoogte was van deze situatie van samenloop, kan de strafuitvoeringsrechtbank het straftotaal verminderen volgens de hypothese bedoeld in punt III. De facto zal de strafuitvoeringsrechter deze taak verrichten.

Ook moet worden benadrukt dat de definitie van ‘samenloop’ alle feiten omvat, die zijn gepleegd totdat een definitieve veroordeling van deze misdrijven heeft plaatsgevonden. Er hoeft niet meer te worden onderzocht of de eenheid van opzet eventueel werd doorbroken.

[43] Zie artikel 77 van de Wet tijdelijk kader strafuitvoering waarbij deze nieuwe bevoegdheid en procedure werd ingeschreven in artikel 81 tot 86 wet externe rechtspositie.
[44] Meer informatie over ECRIS kan u raadplegen via: https://ecris.eu/.

openbaar ministerie

3.2.2.18. Opschorting en uitstel

Het nieuwe strafwetboek schaft de Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie af. De regels met betrekking tot de opschorting en het (probatie-)uitstel worden opgenomen in de artikelen 64 en 65 van het Strafwetboek.

Voor wat betreft de **opschorting** van de uitspraak van de veroordeling bestaan niet langer vereisten inzake het strafrechtelijk verleden van de betrokkene. Opschorting zal bovendien mogelijk zijn voor feiten die worden bestraft met een straf van niveau 1 tot en met 6 (artikel 64, § 1 eerste lid Strafwetboek), maar mag enkel worden overwogen indien de rechter *in concreto* een straf overweegt van maximaal niveau 3. Bij herroeping van de opschorting is het namelijk niet mogelijk om een straf hoger dan niveau 3 op te leggen (artikel 64, § 4, tweede lid Strafwetboek). Aan de opschorting wordt een proeftijd gekoppeld van ten minste een jaar en ten hoogste vijf jaar, met ingang van de dag waarop het vonnis of het arrest in kracht van gewijsde is getreden (artikel 64, § 1, tweede lid Strafwetboek).
Ook het hof van assisen zal voortaan over de mogelijkheid beschikken om de opschorting te bevelen. Dit is evenwel enkel mogelijk bij een misdrijf dat wordt bestraft met een straf van ten hoogste niveau 6 (bv. ten gevolge van herkwalificatie of in geval van een politiek of drukpersmisdrijf) en waarbij het hof in concreto van oordeel is dat maximum een straf van niveau 3 moet worden opgelegd.

De *opschorting* kan (dus steeds facultatief) op vordering van het openbaar ministerie worden herroepen door de correctionele rechtbank of, indien het feit behoort tot haar bevoegdheid, door de politierechtbank, die de opschorting gelast heeft:

> 1° indien bij een in kracht van gewijsde getreden beslissing wordt vastgesteld dat een nieuw misdrijf, gepleegd tijdens de proeftijd, een hoofdgevangenisstraf van minstens zes maanden (in plaats van één maand in de vroegere probatiewet) of een geldboete van meer dan 20.000 euro in het geval van een rechtspersoon tot gevolg heeft gehad;
>
> 2° indien diegene voor wie de maatregel is genomen wegens een overtreding van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer of van haar uitvoeringsbesluiten, gedurende de proeftijd een nieuw misdrijf heeft gepleegd dat veroordeling krachtens de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer of haar uitvoeringsbesluiten tot gevolg heeft gehad. (artikel 64, § 4, eerste lid Strafwetboek).

De vordering tot herroeping en tot uitspraak van de veroordeling voor het misdrijf dat aanleiding heeft gegeven tot de opschorting verjaart drie volle jaren na de dag waarop de veroordeling wegens het nieuwe misdrijf in kracht van gewijsde is getreden (artikel 64, § 4, derde lid Strafwetboek).

De probatieopschorting is niet meer voorzien in het nieuwe Strafwetboek.

Ook wat betreft het ***(probatie)uitstel*** bestaan geen vereisten meer inzake het strafrechtelijk verleden. Wanneer de rechter een straf oplegt die een straf van niveau 3 niet te boven gaat, kan hij bevelen dat de tenuitvoerlegging van de hoofdstraffen of bijkomende straffen die hij uitspreekt volledig of gedeeltelijk wordt uitgesteld (artikel 65, § 1, eerste lid Strafwetboek). De duur van het uitstel mag niet minder dan een jaar en niet meer dan vijf jaar bedragen, met ingang van de dag waarop het vonnis of het arrest in kracht van gewijsde is getreden.

openbaar ministerie

Het (probatie)uitstel is niet mogelijk voor een aantal straffen voorzien in artikel 65, § 1, tweede lid Strafwetboek.

De herroeping van het (probatie)uitstel kan zowel van rechtswege als facultatief plaatsvinden en wordt geregeld door artikel 65, § 4 van het Strafwetboek.
Het uitstel wordt (van rechtswege) herroepen indien bij een in kracht van gewijsde getreden beslissing wordt vastgesteld dat een nieuw misdrijf, gepleegd tijdens de proeftijd, een gevangenisstraf van meer dan achttien maanden (in plaats van zes maanden in de vroegere probatiewet) zonder uitstel tot gevolg heeft gehad. Voor een rechtspersoon is herroeping van rechtswege mogelijk in geval van een geldboete van meer dan 180.000 euro.

Het (probatie)uitstel kan (facultatief) worden herroepen indien bij een in kracht van gewijsde getreden beslissing wordt vastgesteld dat een nieuw misdrijf, gepleegd tijdens de proeftijd, een gevangenisstraf zonder uitstel van ten hoogste achttien maanden (in plaats van 1 maand tot 6 maanden in de vroegere probatiewet) tot gevolg heeft gehad. Voor een rechtspersoon is de facultatieve herroeping mogelijk in geval van een geldboete van meer dan 20.000 euro tot ten hoogste 180.000 euro.

Het probatie-uitstel kan eveneens worden herroepen in geval van een andere ernstige niet-naleving van de algemene of bijzondere probatievoorwaarden.

Het verzoek tot herroeping wegens ernstige niet-naleving van de probatievoorwaarden moet uiterlijk binnen een jaar na het verstrijken van de proeftijd van het uitstel worden ingesteld. Het verjaart drie jaar na de dag waarop zij bij de bevoegde rechtbank is aangebracht.

In het nieuwe Strafwetboek wordt voorzien dat het verzoek tot herroeping wordt ingediend door het openbaar ministerie bij de strafuitvoeringsrechtbank.

Er werd echter een overgangsregeling voorzien door de ‘Wet tijdelijk kader strafuitvoering[45]’ in afwachting van het nieuwe Strafuitvoeringswetboek, waarbij:

- de bestaande regelgeving voorlopig behouden wordt wat betreft de probatiecommissie, met beoordeling van de herroeping door de correctionele rechtbank/politierechtbank (met mogelijkheid tot beroep) voor wat betreft de natuurlijke personen;
- wat betreft de rechtspersonen werd daarentegen al gekozen voor de strafuitvoeringsrechter doch ook hier is het de correctionele rechtbank/politierechtbank) die oordeelt over de herroeping van het uitstel (met mogelijkheid tot hoger beroep).

Meer uitleg inzake de wet tijdelijk kader strafuitvoering is opgenomen onder punt 3.4.4.

[45] DOC 56-1368

openbaar ministerie

3.2.2.19. Straftoemeting

De bestraffingsregels dienen in de onderstaande volgorde te worden toegepast.

1. Strafbare poging
2. Strafverminderende verschoningsgronden
3. Herhaling
4. Samenloop
5. Verzachtende omstandigheden
6. Verzwarende factoren
7. Strafkeuze en -maat (opschorting, (probatie)uitstel)

Zie eveneens de samenvatting op Omptranet, waarin achteraan een overzicht van de aan te houden volgorde werd opgenomen.

3.2.2.20. Verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel

De wetgever heeft in artikel 70 Strafwetboek de verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel expliciet in de wet ingeschreven. Er kan geen sprake zijn van teruggave wanneer het bezit van die goederen strijdig is met de openbare orde, de openbare veiligheid of volksgezondheid, of de goede zeden.[46] Het gaat uitdrukkelijk niet om een straf.

De verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel strekt ertoe gevaarlijke, schadelijke of verboden voorwerpen uit de omloop te halen. Gelet op het doel van het goed, wordt de beveiligingsmaatregel uitgesproken, zelfs indien het niet de eigendom is van de veroordeelde, indien de beklaagde wordt vrijgesproken of overleden is, wanneer de strafvordering onontvankelijk is of vervallen is of indien de dader onbekend is gebleven.[47]

3.2.2.21. Ontbinding van de rechtspersoon als beveiligingsmaatregel

Artikel 71 Strafwetboek regelt de ontbinding van de rechtspersoon als beveiligingsmaatregel. Het gaat voortaan om een beveiligingsmaatregel en niet langer om een straf.

De ontbinding kan door de rechter worden uitgesproken als beveiligingsmaatregel, wanneer de rechtspersoon opzettelijk is opgericht om de strafbare werkzaamheden te verrichten waarvoor hij werd veroordeeld of wanneer hij opzettelijk van zijn voorwerp is afgewend om dergelijke werkzaamheden te verrichten. De ontbinding kan niet worden uitgesproken ten aanzien van een publiekrechtelijke rechtspersoon.

Wanneer de rechter de ontbinding uitspreekt, verwijst hij de zaak naar het gerecht dat bevoegd is kennis te nemen van de vereffening van de rechtspersoon.

3.2.2.22. Toepassing Boek I op Boek II en bijzondere strafwetten

Hierboven werd reeds uitgelegd dat de regels inzake strafbare deelneming en verzachtende omstandigheden voortaan steeds van toepassing zijn op de bijzondere wetten, behoudens

[46] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 266.
[47] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, p. 266.

openbaar ministerie

indien deze bijzondere wetten uitdrukkelijk afwijken van deze bepalingen (artikel 77 Strafwetboek).

De regels van Boek I van het Strafwetboek zijn aldus van toepassing op de misdrijven in Boek II van het Strafwetboek en ook op de misdrijven in de bijzondere strafwetten en verordeningen op zowel het federale niveau als het niveau van de Gemeenschappen en Gewesten[48], tenzij er een andersluidende bepaling is opgenomen in Boek II van het Strafwetboek of in de bijzondere wetten of verordeningen.

3.2.2.23. Omzetting en bepaling van de strafmaat in bijzondere wetten die geen strafniveau bepalen (conversiemechanisme)

De wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek I van het Strafwetboek voorzag in een termijn van twee jaar voor de inwerkingtreding van dit nieuwe wetboek. Deze termijn werd o.a. gerechtvaardigd door de noodzaak om de bijzondere strafwetten, alsook de decreten en ordonnanties, aan te passen aan de nieuwe regels van Boek I nieuw Sw.[49]

Voor het geval de bijzondere strafwetten, decreten en ordonnanties niet tijdig werden aangepast voorziet artikel 78 van het Strafwetboek in een conversiemechanisme om de concrete strafbepalingen in te passen in de systematiek van het nieuwe Strafwetboek. Dit zowel voor feiten die voor als na de inwerkingtreding werden gepleegd, gelet op de retroactieve toepassing van de mildste strafwet.

Artikel 78, § 1 Strafwetboek voorziet in een conversiemechanisme voor de criminele en correctionele hoofdstraffen. Conform artikel 78, § 1, derde lid worden overtredingen gedepenaliseerd en worden aldus misdrijven in bijzondere wetten die worden bestraft met een politiestraf beschouwd als opgeheven.

Artikel 78, § 2 Strafwetboek bevat de omzettingsregels voor het bepalen van het bedrag van de geldboete als bijkomende straf en de toepassing van de andere bijkomende straffen.

Artikel 78, § 3 Strafwetboek bepaalt welke misdrijven worden uitgesloten van de toepassing van de regels inzake de strafbare poging. Dit op basis van de omzettingstabel in artikel 78, § 1 Strafwetboek.

Artikel 78, § 4 Strafwetboek bevat de regels inzake de toepassing van de bepalingen betreffende de strafbare deelneming. Behoudens indien de bijzondere strafwet een bepaling bevat die hoofdstuk VII van boek 1 van het Strafwetboek van 1867 van toepassing verklaart,

[48] Zie artikel 11 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (inzake de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest). Op basis van dit artikel waren alle bepalingen van Boek I (behoudens afwijkende bepaling) reeds onmiddellijk van toepassing op de strafbaarstellingen in de decreten en ordonnanties (zonder uitzondering en dus hierin begrepen hoofdstuk VII en artikel 85 van het Strafwetboek van 1867), dus zonder dat toepassing moest/moet worden gemaakt van artikel 100 van het Strafwetboek van 1867 of artikel 77 nieuw Sw. Zie Cass. dd. 29 oktober 2002 (nr. P.01.1103.N), Zie ook onder meer de arresten nr. 109/2022 van 22 september 2022 (zie p. 41) en nr. 170/2022 dd. 22 december 2022 (zie p. 34) van het Grondwettelijk Hof. Het andersluidende cassatie-arrest dd. 19 oktober 2022 (P.22.0058.F) kan dan ook geen navolging vinden.

[49] VANDERMEERSCH D., DE HERDT J. en ROZIE J., *Boek I van het nieuwe Strafwetboek. De nieuwe regels van het algemeen strafrecht toegelicht*, die Keure, 2024, 389. Zie ook: *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001 en 55-3375/001, 297-298

is artikel 19 Strafwetboek niet van toepassing op de misdrijven bestraft met een straf omschreven in artikel 78, § 1, eerste lid, 1° tot 8°.

Artikel 78, § 5 Strafwetboek bepaalt op zijn beurt hoe verzachtende omstandigheden al dan niet kunnen worden aangenomen ten aanzien van misdrijven omschreven in de bijzondere wetten, decreten en ordonnanties. Behoudens indien de bijzondere strafwet een bepaling bevat die artikel 85 van het Strafwetboek van 1867 van toepassing verklaart, kunnen geen verzachtende omstandigheden worden aangenomen voor de misdrijven bestraft met een straf bedoeld in artikel 78, § 1, eerste lid, 6° tot 9°.

Ten slotte bepalen artikel 78, §§ 7 en 8 Strafwetboek hoe bepaalde begrippen uit het oude recht moeten worden omgezet naar begrippen onder het nieuwe Strafwetboek.

3.2.2.24. Aandachtspunt bij decretale wetgeving

De meeste inbreuken op de decreten werden voor de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek bestraft met een **gevangenisstraf en/of geldboete**. In de praktijk blijkt echter dat de hoven en rechtbanken de daders van de inbreuken op deze decreten in veel gevallen echter enkel tot een geldboete veroordeelden.

De toepassing van artikel 78 van het nieuwe Strafwetboek heeft tot gevolg dat een groot aantal overtredingen voortaan worden bestraft met een straf van niveau 3, voor zover de decreetgever geen wijzigingen aan de strafbaarstellingen heeft ingevoerd. De straf van niveau 3 bestaat uit een gevangenisstraf van drie jaar tot ten hoogste vijf jaar of een behandeling onder vrijheidsberoving van meer dan twee jaar tot ten hoogste vier jaar. Indien de decreetgever de wetsbepalingen niet tijdig aanpast, zal dus geen geldboete als hoofdstraf kunnen worden opgelegd.

Bij aanneming van verzachtende omstandigheden zou echter wel een straf van niveau 2 of 1 kunnen worden opgelegd. Het Openbaar Ministerie wordt aanbevolen om het aannemen van verzachtende omstandigheden voor te stellen indien men enkel een geldboete als hoofdstraf (en dus een straf van niveau 1) wil vorderen. Er zij op gewezen dat, alvorens verzachtende omstandigheden te vorderen voor straffen van niveau 2 en 3, moet worden nagegaan of het decreet een bepaling bevat waarin artikel 85 van het Strafwetboek van 8 juni 1867 van toepassing wordt verklaard.[50]

[50] Conform artikel 78, § 5 Strafwetboek: cf. infra, 3.2.2.23 en 3.2.2.24.

openbaar ministerie

3.3. Boek II van het nieuwe Strafwetboek

3.3.1. Structuur

Voorafgaande titel Gemeenschappelijke bepalingen

Titel I. Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht

Titel 2. Misdaad van ecocide

Titel 3. Misdrijven tegen de persoon

Hoofdstuk 1. Misdrijven tegen het leven
Hoofdstuk 2. Foltering, onmenselijke behandeling en onterende behandeling
Hoofdstuk 3. Misdrijven tegen de seksuele integriteit, het seksueel zelfbeschikkingsrecht en de goede zeden
Hoofdstuk 4. Misdrijven tegen de fysieke of psychische integriteit
Hoofdstuk 5. Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid
Hoofdstuk 6. Misdrijven tegen de persoonlijke rust en de morele integriteit
Hoofdstuk 7. Schendingen van de persoonlijke waardigheid en misbruik van de kwetsbare positie van het slachtoffer
Hoofdstuk 8. Misdrijven met betrekking tot het in gevaar brengen van personen
Hoofdstuk 9. Misdrijven tegen het privéleven
Hoofdstuk 10. Misdrijven tegen de burgerlijke staat van personen
Hoofdstuk 11. Misdrijven tegen het lijk en de lijk- bezorging

Titel 4. Misdrijven tegen de openbare veiligheid

Hoofdstuk 1. Terrorisme
Hoofdstuk 2. Aanslag op en samenspanning tegen de burgerlijke vrede
Hoofdstuk 3. Vorming van gewapende groepen en deelneming aan dergelijke groepen
Hoofdstuk 4. Vereniging met het oog op het plegen van een misdrijf en criminele organisatie
Hoofdstuk 5. Externe beveiliging van kernmateriaal en ander radioactief materiaal
Hoofdstuk 6. Schending van havengebieden of binnendringen in een voertuig
Hoofdstuk 7. Verbod van gezichtsbedekking in de publieke ruimte

Titel 5. Valsheden

Hoofdstuk 1. Bescherming van de munt, van de effecten, van de veiligheidskenmerken en van de zegels, stempels, keurstempels en merken en van de niet-contante betaalinstrumenten.
Hoofdstuk 2. Valsheid in geschriften of op andere duurzame dragers en het gebruik van valse stukken
Hoofdstuk 3. Aanmatiging van functies, titels of een naam

Titel 6. Misdrijven tegen het vermogen

Hoofdstuk 1. Misdrijven met betrekking tot de onrechtmatige toe-eigening van goederen
Hoofdstuk 2. Misdrijven met betrekking tot de beschadiging en vernieling van goederen
Hoofdstuk 3. Misdrijven betreffende informaticasystemen

openbaar ministerie

Titel 7. Economische misdrijven

Hoofdstuk 1. Overtreding van de wetten op loterijen en pandhuizen
Hoofdstuk 2. Misdrijven betreffende nijverheid en koophandel

Titel 8. Misdrijven tegen de Staat en zijn functioneren

Hoofdstuk 1. Misdrijven tegen de staatsordening en de staatsmachten
Hoofdstuk 2. Misdrijven tegen de landsverdediging en de essentiële belangen van België
Hoofdstuk 3. Misdrijven tegen de internationale betrekkingen
Hoofdstuk 4. Ambtsmisdrijven
Hoofdstuk 5. Misdrijven tegen de rechtsbedeling
Hoofdstuk 6. Belemmering van openbare werken
Hoofdstuk 7. Subsidiefraude

openbaar ministerie

3.3.2. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van het Strafwetboek van 1867

Boek II van het Strafwetboek bevat de strafbaarstellingen met betrekking tot de inbreuken op de meest essentiële waarden van de samenleving. Het is in belangrijke mate een weerspiegeling van de waarden en normen die volgens de wetgever bescherming verdienen in onze maatschappij. De auteurs van het nieuwe Strafwetboek hebben ook bij het opstellen van Boek II de drie sleutelbegrippen accuraat, coherent en eenvoudig toegepast.[51]

Zoals hierboven reeds uitgelegd kan, met het oog op de leesbaarheid, in deze omzendbrief geen volledig overzicht van alle veranderingen die het nieuwe Strafwetboek met zich meebrengt worden voorzien.

In dit onderdeel worden evenwel een aantal belangrijke wijzigingen onder de aandacht van de lezer gebracht.

3.3.2.1. Voorafgaande titel met gemeenschappelijke bepalingen

Een belangrijke vernieuwing ten opzichte van het Strafwetboek van 1867 bestaat erin dat wordt voorzien in een Voorafgaande titel “Gemeenschappelijke bepalingen”, bestaande uit de artikelen 79-81 Strafwetboek. Deze Voorafgaande titel bevat enerzijds algemene definities (art. 79), bijzondere definities (art. 80) en een verduidelijking van de term “bloedverwant” met betrekking tot adoptie (art. 81). In het Strafwetboek van 1867 was geen lijst van algemene definities voorzien, waardoor het niet steeds evident was om de exacte draagwijdte van een begrip te bepalen.

In artikel 79 Strafwetboek worden een aantal begrippen gedefinieerd die doorheen Boek II worden gebruikt. Daarbij komen eerst de onderscheiden groepen van personen aan bod, inclusief de door het Strafwetboek beschermde functies en de daarmee verbonden begrippen, gevolgd door de gevolgen van het misdrijf, elementen die samenhangen met de uitvoeringswijze van het misdrijf en ten slotte de begrippen gelinkt aan de wet, de munt en aan misdrijven in verband met nucleair materiaal.[52]

Artikel 80 Strafwetboek voorziet in definities die specifiek van toepassing zijn op titel 4, hoofdstuk 2 en titel 8, hoofdstukken 1 tot 3. Het gaat om de begrippen ‘aanslag’ en samenspanning’.

In artikel 81 wordt onder "bloedverwant" ook de adoptant, de geadopteerde en de bloedverwanten van de adoptant begrepen in de gevallen waar de wet verwantschap doet ontstaan. Hiermee heeft de wetgever ervoor geopteerd om de adoptie voor het strafrecht gelijk te schakelen met adoptie in het burgerlijk recht. Op deze manier herneemt het strafwetboek de achterliggende idee uit artikel 392*bis* van het Strafwetboek van 1867, maar herstelt het een materiële vergissing die was ontstaan tijdens de parlementaire discussie over deze bepaling en die een tegenstrijdigheid tussen het strafrecht en het burgerlijk recht heeft veroorzaakt. Tegelijk zorgt de bepaling ervoor dat het strafrecht flexibel is ten aanzien van eventuele wijzigingen van de regels inzake adoptie in het burgerlijk recht. [53]

[51] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 6-12.
[52] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 47.
[53] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 85-86.

openbaar ministerie

3.3.2.2. Opschrift voor elke bepaling

De wetgever heeft elk artikel voorzien van een opschrift, hetgeen ook het geval is in Boek I van het Strafwetboek. Deze werkwijze kadert in de vereenvoudiging van het Strafwetboek. Er werd getracht om gebruik te maken van een begrijpelijke (m.a.w. uit het dagelijks taalgebruik) betiteling vóór de definiëring van de delictsomschrijving (bijvoorbeeld “witwassen”, “oplichting”, …).[54]

3.3.2.3. Depenalisering of decriminalisering van verschillende misdrijven

Het Strafwetboek depenaliseert verschillende gedragingen wanneer de burgerlijke, administratieve of tuchtrechtelijke straffen volstaan als reactie op het strafbare feit. Andere gedragingen worden gedecriminaliseerd, omdat de misdrijven achterhaald zijn en niet langer als strafwaardig worden beschouwd.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van Boek I van het Strafwetboek wordt benadrukt dat rechtsregels evenredig moeten zijn met het nagestreefde doel. Dit betekent onder meer dat de wetgever moest nagaan of het strafrecht wel in alle gevallen een gepast handhavingsmechanisme aanreikt. Zo werd nagegaan of verschillende misdrijven in bepaalde gevallen gedepenaliseerd of gedecriminaliseerd moeten worden. Meer algemeen werd ook aangegeven dat ruimte moet worden gelaten voor andere sanctioneringsmechanismen.

Aldus werd de denkoefening gemaakt of de overtredingen uit Boek II van het Strafwetboek van 1867 nog een strafrechtelijke afhandeling kunnen rechtvaardigen, m.a.w. werd nagegaan of de overtredingen moeten worden opgewaardeerd tot wanbedrijven, dan wel of ze moeten worden gedepenaliseerd.[55] Hiertoe wordt gebruik gemaakt van het “taxatie-instrument ter bepaling van de strafwaardigheid van misdrijven” ontwikkeld door de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid.[56] Dit taxatie-instrument werd op basis van objectieve wetenschappelijke criteria ontwikkeld om ondersteunend en legitimerend te werken bij de beantwoording van de vraag of het strafrecht al dan niet moet worden ingezet om een bepaalde inbreuk te handhaven.[57]

Zo werd bijvoorbeeld aangegeven dat geen doorslaggevende indicatoren werden gevonden die wijzen in de richting van een verplichte strafrechtelijke afhandeling voor de overtreding voorzien in artikel 561, 1° van het Strafwetboek van 1867, met name nachtgerucht of nachtrumoer. De wetgever heeft dan ook geopteerd om deze overtreding te depenaliseren.[58][59]

Uiteraard zijn er nog overtredingen buiten het Strafwetboek die niet het voorwerp hebben uitgemaakt van de werkzaamheden. Het feit dat delicten niet langer in drie categorieën worden verdeeld in het Boek I van het Strafwetboek betekent echter niet a priori een depenalisering van de buiten het Strafwetboek geherbergde overtredingen. Zoals geschreven behoort de

[54] P*arl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 12-13.
[55] P*arl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 30.
[56] Dienst voor het strafrechtelijk beleid m.m.v. C. De Craim, C. Defever, A. Deladrière, E. Deveux, R. Parrando Ramos, H. Van Der Linden, Ontwikkeling van een taxatie-instrument ter bepaling van de strafwaardigheid van het gedrag omschreven in de inbreuk. Eindrapport ter attentie van de minister van Justitie, Brussel, Federale Overheidsdienst Justitie, 2017, 225p.
[57] P*arl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 29.
[58] P*arl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 36-40.
[59] Zie voor de argumentatie met betrekking tot de overtredingen uit het Strafwetboek van 1867: P*arl.St*. Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 35-46.

opwaardering tot een correctioneel strafniveau ook tot de mogelijkheden. De wetgever zal deze oefening voor elke individuele overtreding moeten maken.[60]

3.3.2.4. Integratie van bijzondere wetgeving in het Strafwetboek

Het nieuwe Strafwetboek neemt verschillende strafbepalingen uit bijzondere wetten op in het Strafwetboek, onder meer[61]:

- Misdrijven inzake de bestraffing van de discriminatie, de aanzetting tot haat en het negationisme (art. 249-257 Strafwetboek).
- Private milities (art. 394-395 Strafwetboek);
- Misdrijven tegen de internationale betrekkingen (art. 614-624 Strafwetboek);

3.3.2.5. Nieuwe misdrijven

De wetgever heeft in het nieuwe Strafwetboek voorzien in nieuwe misdrijven die voorheen niet waren voorzien in het Strafwetboek van 1867 of in bijzondere wetten. Op die manier tracht de wetgever om in het Strafwetboek de waarden en normen die bescherming verdienen in onze maatschappij te behartigen.

Het gaat om:

- Ecocide (art. 94 Sw.);
- Aanzetting tot zelfdoding (art. 109-110 Sw.);
- Inhoud bedoeld om het plegen van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting van minderjarigen te bevorderen (art. 177-180 Sw.)
- Verkoop van kinderen (art. 273-275 Sw.)
- Kwaadwillige verspreiding van ziekteverwekkers (art. 326 Sw.)
- Lijkschennis (art. 369 Sw.)
- In het kader van mensenhandel of mensensmokkel binnendringen in een voertuig (art 421 Sw.)
- Verberging van bewijs (art. 659 Sw.)
- Ontsnapping van gevangenen (art. 684-685/1 Sw.)
- Beschadiging of verduistering van het elektronisch toezichtsmateriaal (art. 685/2 Sw.)

In deze omzendbrief wordt niet overgegaan tot het bespreken van alle misdrijven die zijn vervat in Boek II van het Strafwetboek. Hiervoor wordt verwezen naar de voornoemde OMPtranet-pagina, die stelselmatig zal worden aangevuld met relevante informatie. Op deze pagina werd alvast een link opgenomen naar de concordantietabel op Jura.

[60] P*arl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3518/001, p. 31.
[61] Dit houdt logischerwijs in dat een aantal wetgevende bepalingen of integrale wetgevende normen worden opgeheven: zie art. 118 van de Wet van 29 februari 2024 tot invoering van boek II van het Strafwetboek, *B.S.* 8 april 2024.

openbaar ministerie

3.4. Impact op wetgeving buiten het Strafwetboek

3.4.1. Wetboek van Strafvordering – Wet Voorlopige Hechtenis

De inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek noodzaakt een harmonisatie van de wetgeving inzake de strafrechtspleging opdat de strafprocedure is afgestemd op de beginselen van het nieuwe Strafwetboek. Hiertoe werd de wet van 11 maart 2026 houdende harmonisatie van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafvordering en de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis met het Strafwetboek van 29 februari 2024 aangenomen.[62]

3.4.1.1. Wetboek van Strafvordering

De wijzigingen zijn voornamelijk van wetgevingstechnische aard en hebben niet alleen betrekking op de aanpassing van de wettelijke verwijzingen naar de nieuwe bepalingen van het Strafwetboek, maar ook op de afstemming van de straffen op de nieuwe straffenschaal en de modernisering van de gebruikte terminologie.[63]

De wetgever heeft getracht om het Wetboek van Strafvordering in overeenstemming te brengen met de principes van het nieuwe Strafwetboek. Een aantal wijzigingen worden hieronder op niet-exhaustieve wijze overlopen.

De verwijzingen naar de bepalingen van het Strafwetboek werden logischerwijs aangepast aan de nieuwe nummering van de artikelen. Bijvoorbeeld, het beroepsgeheim bevindt zich niet meer in artikel 458 van het Strafwetboek, maar in artikel 352 van het nieuwe Strafwetboek. Ook de lijst van misdrijven voorzien in artikel 90*ter,* § 2 Sv. wordt in overeenstemming gebracht met de hernummerde bepalingen van het nieuwe Strafwetboek.

Het nieuwe Strafwetboek maakt een einde aan de driedelige indeling van overtreding/wanbedrijf/misdaad. De term "wanbedrijf" wordt daarom vervangen door "misdrijf waarvoor een straf van niveau 1, 2 of 3 is voorzien". Wanneer de term "wanbedrijf" daarentegen in het algemeen in de betekenis van "misdrijf" wordt gebruikt, kan deze worden vervangen door "misdrijf". Over het algemeen is deze term uitsluitend terug te vinden in de Franstalige versie van sommige strafbepalingen. In de Nederlandse versies wordt de term "misdrijf" al gebruikt. De term "misdaad" wordt vervangen door "misdrijf waarvoor een straf van niveau 4, 5, 6, 7 of 8 is voorzien".[64]

Andere begrippen en termen moesten eveneens worden aangepast in het licht van het nieuwe Strafwetboek. Bijvoorbeeld, de termen "politiestraffen", "correctioneel" en "crimineel" verdwijnen, behalve wanneer ze verwijzen naar een gerecht. De begrippen "mededader" en "medeplichtige" worden vervangen door het begrip "deelnemer". De bijzondere verbeurdverklaring wordt eenvoudigweg verbeurdverklaring. Een misdaad of wanbedrijf op heterdaad wordt een misdrijf op heterdaad. De probatieopschorting verdwijnt. Alleen de opschorting blijft bestaan. De termen “maatschappelijke enquête” en “beknopt voorlichtingsverslag” worden vervangen door “voorlichtingsrapport”.

[62] *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56 1256/001.
[63] *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56 1256/001, p. 4.
[64] *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56 1256/001, p. 9.

De wetgever heeft de verwijzing naar straffen opgenomen in het Wetboek van Strafvordering omgezet naar de strafniveaus uit het nieuwe Strafwetboek. Hiervoor werd het conversiemechanisme uit artikel 78 Strafwetboek als uitgangspunt genomen. Enkele voorbeelden:

- In artikel 39*bis* Sv. wordt paragraaf 2, derde lid aangepast als volgt: de woorden “bij het opsporen van de misdaden en de wanbedrijven” vervangen door de woorden “wanneer er ernstige aanwijzingen zijn dat de strafbare feiten een straf van niveau 2 of een zwaardere straf tot gevolg kunnen hebben”;[65]

- In artikel 46*quater,* § 1, Sv. worden de woorden “correctionele hoofdgevangenisstraf van een jaar” vervangen door de woorden “een straf van niveau 2”;

- In artikel 88*bis*, § 1, eerste lid Sv. worden de woorden “correctionele hoofdgevangenisstraf van één jaar” vervangen door de woorden “straf van niveau 2”, en in § 2, tweede streepje, worden de woorden “hoofdgevangenisstraf van vijf jaar” vervangen door de woorden “straf van niveau 3”;

Voortaan worden gedragingen die betrekking hebben op het niet meewerken aan een strafrechtelijk onderzoek strafbaar gesteld onder de artikelen 655 en 656 van het Strafwetboek. Bijgevolg worden de artikelen 39*ter*, §§ 1 en 3, 46*bis*, § 4, tweede lid, 46*bis*/1, § 2, laatste lid, 46*ter*, § 2, laatste lid, 46*quater*, § 4, laatste lid, 88*bis,* 88*quater*, §§ 3 en 4, 90*quater*, § 4, derde en vierde lid, 111*quater,* 464/12, § 3, tweede en derde lid, (in zoverre dit betrekking heeft op artikel 464/12, § 3, tweede lid) en 464/13, § 2, tweede lid van het Wetboek van Strafvordering aangepast.

Gelet op hetgeen bepaald wordt in artikel 52, § 2 Strafwetboek in verband met de gevolgen van onder meer de precaire financiële situatie op de geldboete, worden de artikelen 163 en 195 van het Wetboek van Strafvordering gewijzigd. Deze paragraaf bepaalt namelijk dat de rechter bij het bepalen van de geldboete rekening houdt met de elementen die door de beklaagde of de beschuldigde worden ingeroepen met betrekking tot zijn financiële draagkracht en sociale toestand. Tevens wordt verduidelijkt dat de rechter de mogelijkheid heeft om een geldboete beneden het wettelijk minimum te bepalen indien de beklaagde of beschuldigde om het even welk element voorlegt dat zijn precaire financiële situatie bewijst en dat een geldboete in schijven kan worden betaald indien de omstandigheden van de zaak dit rechtvaardigen.

In artikel 216*novies* Wetboek van Strafvordering wordt voorzien in een positieve, limitatieve lijst van misdrijven waarvoor het hof van assisen exclusief bevoegd is.

Het dient ten slotte te worden aangestipt dat de regels in verband met het Centraal Strafregister die vervat zijn in het Wetboek van Strafvordering eveneens worden aangepast aan de beginselen van het nieuwe Strafwetboek.[66]

[65] Deze wijziging wordt eveneens doorgevoerd naar aanleiding van de Landeck-rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (4 oktober 2024, C-548/21). De wet van 29 januari 2026 houdende diverse technische en dringende bepalingen, *B.S.* 16 februari 2026 heeft artikel 39*bis* Wetboek van Strafvordering gewijzigd om deze bepaling in overeenstemming te brengen met de Landeck-rechtspraak.
[66] Zie: *Parl. St.* Kamer, zitting 2025-26, nr. 56 1256/001, p. 12-15.

openbaar ministerie

3.4.1.2. Wet Voorlopige Hechtenis

De wetgever voorziet eveneens in aanpassingen van de Wet op de Voorlopige Hechtenis om deze in overeenstemming te brengen met het nieuwe Strafwetboek.

De wijzigingen van artikel 16 zijn een toepassing van het omzettingsmechanisme voorzien in artikel 78, § 1, 7° van het Strafwetboek, krachtens hetwelk een maximale hoofdstraf van één tot drie jaar gevangenisstraf moet worden gelezen als een straf van niveau 2. Volgens artikel 36, lid 7 van het Strafwetboek omvat de straf van niveau 2 een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar.[67]

Aangezien deze elementen de indruk zouden wekken dat een bevel tot aanhouding kan worden uitgevaardigd vanaf dat de maximale gevangenisstraf minimaal zes maanden bedraagt, verduidelijkt de wetgever dit als volgt in de memorie van toelichting:

> "*Dit is niet het geval. De wijziging heeft tot gevolg dat de status quo wordt gehandhaafd door het gecombineerde effect van de artikelen 78, § 1, 8° (volgens welke alle huidige gevangenisstraffen van minder dan een jaar worden omgezet in straffen van niveau 1) en 36, lid 9 (volgens welke straffen van niveau 1 niet langer een vrijheidsbeneming omvatten). Uit deze twee bepalingen volgt dat zodra het Strafwetboek in werking treedt, er geen strafbaar feit zal zijn waarop een vrijheidsstraf van 6 maanden tot een jaar staat."*[68]

De onderzoeksrechter kan een aanhoudingsmandaat afleveren voor misdrijven die bestraft worden met strafniveau 2 of meer. Voor misdrijven die bestraft worden met een straf van niveau 1 kan geen aanhoudingsbevel worden uitgeschreven.

In artikel 16, § 1, vierde lid WVH worden de woorden "*vijftien jaar opsluiting of, bij misdrijven bedoeld in boek II, titel Iter, van het Strafwetboek, vijf jaar gevangenisstraf*" vervangen door de woorden "*een straf van niveau 4 of, bij misdrijven bedoeld in boek II, titel 4, hoofdstuk 1, een straf van niveau 3"*.

In artikel 26, § 2 WVH worden de woorden "*geen gevangenisstraf van een jaar of meer tot gevolg kan hebben"* vervangen door de woorden "*alleen een straf van niveau 1 tot gevolg kan hebben".*[69] Deze bepaling houdt in dat indien de raadkamer een verdachte verwijst naar de correctionele rechtbank of de politierechtbank voor een feit dat slechts een straf van niveau 1 tot gevolg kan hebben, deze in vrijheid moet worden gesteld, onder de verplichting om op een te bepalen dag voor de bevoegde rechtbank te verschijnen.

De wijzigingen aan artikel 26, § 2 WVH zijn een toepassing van het omzettingsmechanisme voorzien in artikel 78, § 1, 8° van het Strafwetboek, krachtens hetwelk een maximale hoofdstraf van acht dagen tot twaalf maanden gevangenisstraf moet worden gelezen als een straf van niveau 1. Volgens artikel 36, lid 7 van het Strafwetboek omvat de straf van niveau 2 een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar.

[67] *Parl. St.* Kamer, zitting 2025-26, nr. 56 1256/001, p. 52.
[68] *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56 1256/001, p. 52.
[69] *Parl. St.* Kamer 2025-26, nr. 56-1256/001, p. 207.

openbaar ministerie

3.4.2. Wegverkeer

De wet van 8 februari 2026 houdende diverse technische en dringende bepalingen (B.S. 16 februari 2026, err., *BS* 18 februari 2026) wijzigt het Nieuw Strafwetboek door doding en integriteitsaantasting in het wegverkeer in dit wetboek op te nemen, waarbij elke verwijzing naar het begrip 'ongeval' betreffende dit type feiten werd geschrapt (art. 107 en 218 Sw.). Een lijst van gedragingen, die door de wetgever als zeer gevaarlijk worden gekwalificeerd, werd toegevoegd. Het gaat hierbij om verzwarende bestanddelen, die resulteren in een straf van niveau 4 voor doding (art. 107/1 Sw.), en om verzwarende factoren wegens integriteitsaantasting (art. 218/1 Sw.).

De wet van 25 mei 2026 tot wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer[70], gecoördineerd op 16 maart 1968, als gevolg van het nieuwe Strafwetboek en houdende diverse bepalingen en tot wijziging van de wet van 21 juni 1985 betreffende de technische eisen waaraan elk voertuig voor vervoer te land, de onderdelen ervan, evenals het veiligheidstoebehoren moet voldoen, werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 8 juni 2026.

Meerdere bepalingen (die geen verband houden met het nieuwe Strafwetboek.) zijn in werking getreden **op 1 juli 2026**:

- opheffing van vroegere wetsbepalingen (die evenwel nooit in werking zijn getreden);
- definitie van 'motorvoertuig';
- gestandaardiseerd tijdelijk rijverbod van 12 uur wegens rijden onder invloed;
- verlenging van de termijn van verzending van de processen-verbaal;
- verlenging van de (basis)verjaringstermijn.

De aanpassingen om de wet af te stemmen op het nieuwe Strafwetboek zijn op hetzelfde moment in werking getreden als dat wetboek, namelijk op **1 september 2026**.

De overige artikelen (opname van ketamine in de lijst van drugs, sancties bij het besturen van een voertuig ondanks een opschorting van het recht tot sturen en de bewijskracht van de speeksel- en bloedanalyses bij het rijden onder invloed van verdovende middelen) treden in werking op een later tijdstip dat bij koninklijk besluit zal worden vastgesteld (niet op korte termijn).

Overeenkomstig de wet van 25 mei 2026 bestaat de intentie van de wetgever erin om zoveel mogelijk de filosofie en de straffen die al vroeger in de bijzondere verkeerswetten werden vastgelegd, te behouden, en ze tegelijkertijd aan te passen aan de algemene beginselen van boek I van het Strafwetboek, en meer specifiek aan de strafniveaus[71].

Gelet op het feit dat de afstemming op de strafniveaus van het Strafwetboek soms strengere straffen met zich meebrengt, worden de regels inzake de toepassing van het strafrecht in de tijd in deze omzendbrief in herinnering gebracht.

De wetgever ging over tot de volgende omzettingen:

[70] WPW.
[71] Memorie van toelichting van het voorontwerp van wet, p. 1-2.

openbaar ministerie

- De straffen die in een van deze wetten zijn voorzien en waarvan het maximum bestaat uit een boete van meer dan 25 euro of een gevangenisstraf van maximaal 12 maanden, worden omgezet in straffen van niveau 1. Wat betreft het minimum- en maximumbedrag van de boete: deze bedragen komen overeen met de bedragen die voorheen al in de bijzondere wetten werden vastgesteld, vermenigvuldigd met 8;

- De straffen die in één van deze wetten zijn voorzien en waarvan het maximum bestaat uit een gevangenisstraf van één tot drie jaar, worden omgezet in straffen van niveau 2.[72] Naast de voor dit niveau vermelde straffen kan de rechter ook een bijkomende geldboete uitspreken waarvan het bedrag normaal gezien is bepaald in artikel 52, §1, 7° Strafwetboek.[73]. De wetgever heeft echter beslist dat de bedragen van de geldboetes altijd moeten overeenstemmen met de bedragen die al eerder in de bijzondere wetten zijn vastgesteld, vermenigvuldigd met 8.

  De aandacht dient hierbij te worden gevestigd op het gegeven dat een straf van niveau 2 niet voorziet in een geldboete als hoofdstraf voor natuurlijke personen. Meerdere inbreuken op de WPW werden voorheen bestraft met een gevangenisstraf en/of een geldboete. Wanneer deze straffen worden omgezet naar een straf van niveau 2, valt de geldboete als hoofdstraf normaal gezien weg. De wetgever heeft er niettemin voor geopteerd om de rechter in de mogelijkheid te stellen om rekening te houden met verzachtende omstandigheden. Zo kan de rechter een straf van niveau 1 en enkel een geldboete uitspreken, zoals dit vroeger soms mogelijk was op grond van de bijzondere wetten inzake het wegverkeer. Het bedrag van de geldboete is in principe vastgelegd in de artikelen 36, negende lid, 1°, of 38, negende lid, 1° van het Strafwetboek.[74] De wetgever heeft echter beslist dat de bedragen van de geldboetes altijd moeten overeenstemmen met de bedragen die eerder al in de bijzondere wetten zijn vastgesteld, vermenigvuldigd met 8;

- De in één van deze wetten vermelde straffen, waarvan het maximum bestaat uit een gevangenisstraf van meer dan 3 jaar tot 5 jaar, worden omgezet in straffen van niveau 3. Naast de voor dit niveau vermelde straffen kan de rechter ook een bijkomende geldboete uitspreken waarvan het bedrag normaal gezien is bepaald in artikel 52, §1, 6 Strafwetboek.[75] De wetgever heeft evenwel beslist dat de bedragen van de geldboetes altijd moeten overeenstemmen met de bedragen die eerder al in de bijzondere wetten zijn vastgesteld, vermenigvuldigd met 8.

  De wetgever heeft er ook voor gekozen om de rechter in de mogelijkheid te stellen om verzachtende omstandigheden in overweging te nemen. Zo kan de rechter een straf van niveau 2 of zelfs niveau 1 opleggen. In dit opzicht gelden dezelfde regels zoals hierboven uiteengezet voor de straffen van niveau 2.

De wetgever heeft deze gelegenheid ook benut om bepaalde wijzigingen aan te brengen om meer specifiek een aantal problematische situaties inzake het verkeersrecht weg te werken.

Er wordt rekening gehouden met de in de artikelen 29 (meer in het bijzonder de snelheidsovertredingen) en 30, § 2 WPW vastgelegde bevoegdheden van de Gewesten. Hetgeen onder de bevoegdheid van de Gewesten valt, werd vanzelfsprekend niet gewijzigd

[72] Memorie van toelichting van het voorontwerp van wet, p. 3.
[73] Memorie van toelichting van het voorontwerp van wet, p. 3.
[74] Memorie van toelichting van het voorontwerp van wet, p. 4.
[75] Memorie van toelichting van het voorontwerp van wet, p. 4.

door de federale wet. De decreten zijn in dit opzicht ofwel gewijzigd of er dient gebruik te worden gemaakt van de conversieregels in artikel Strafwetboek.

De artikelen 27*bis*, 27*ter*, 27*quater* en 27*quinquies* WPW zijn opgeheven, aangezien zij overlapten met de bepalingen van de Wegcode en binnenkort de Code van de openbare weg. Bovendien traden deze artikelen nooit in werking.

In artikel 28 WPW wordt het begrip 'motorvoertuig' gedefinieerd om, aldus de memorie van toelichting, te zorgen voor meer uniformiteit in het kader van het verval van het recht tot sturen. Deze definitie is restrictief en zal gevolgen hebben voor de bijkomende straf tot een verval van het recht tot sturen, wat reeds aanleiding gaf tot kritiek in een advies van het College van procureurs-generaal. Zo vallen voertuigen zoals een elektrische step, een fiets met elektrische hulpmotor (met uitzondering van speedpedelecs) en een elektrische rolstoel niet onder de definitie van een motorvoertuig overeenkomstig de WPW. Indien een elektrische step echter wordt opgevoerd om een hogere snelheid dan 25 km/uur te bereiken, zal deze definitie hierop wel van toepassing zijn. De wetgever heeft echter vastgelegd dat de rechter bij gemotiveerde beslissing het rijverbod kan uitbreiden tot andere specifiek aangewezen voertuigen dan motorvoertuigen zoals gedefinieerd in de wet. Voertuigen die worden gebruikt door personen met een zeer beperkte mobiliteit en waarmee niet sneller dan stapvoets kan worden gereden, vallen niet onder deze uitbreiding (artikel 45, lid 4 [nieuw] WPW).

Artikel 29, §4 WPW wordt opgeheven, want het is overbodig geworden in het licht van artikel 52, §2 Strafwetboek, dat een algemene draagwijdte heeft en van toepassing is op de Wegcode en op de WPW zelf.

De mogelijkheid om een verval van het recht tot sturen uit te spreken voor natuurlijke personen die rechtspersonen vertegenwoordigen, werd ingevoerd in artikel 38, §1, 1° WPW om gedragingen te sanctioneren die krachtens de artikelen 67*ter* en 29*ter*, §1 WPW strafbaar zijn.

De mogelijkheid om een verval van het recht tot sturen op te leggen voor inbreuken op artikel 67*bis*, tweede lid, tweede zin, WPW werd logischerwijs verplaatst naar artikel 38, §1, 1° WPW.

Het woord "opzettelijk" werd in meerdere bepalingen opgenomen om ze in overeenstemming te brengen met de terminologie van het Strafwetboek aangaande opzettelijke misdrijven (artikelen 32, 34, §2.3°, 37.1° en 2°, 37*bis*, §1, 5°, 49, 54, 58*bis* §4 en 62*bis* WPW).

Het woord "opzettelijk" werd niet toegevoegd aan artikel 33 WPW. Er zijn echter geen wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van vroeger. Vluchtmisdrijf blijft een misdrijf dat een bijzonder opzet impliceert (vluchten om te ontsnappen aan de aangewezen vaststellingen).

Artikel 33, §2 WPW werd herschreven om rekening te houden met het feit dat doding en integriteitsaantasting in het verkeer in het Strafwetboek zijn ingevoerd. Aangezien de wetgever elke verwijzing naar het begrip "ongeval" in de artikelen 107 en 218 Strafwetboek heeft geschrapt, diende artikel 33, §2 WPW te worden gewijzigd. In de praktijk is er geen verschil met de vroegere situatie. In de tekst wordt nu verduidelijkt dat voormelde bepaling van toepassing is "*zelfs indien de feiten niet te wijten zijn aan zijn gebrek aan voorzorg*". Er wordt immers niet verwezen naar het begrip "ernstig" gebrek. Net als vroeger volstaat het dat er sprake is van een overlijden of letsels bij een incident om het vluchtmisdrijf vast te stellen.

De regels inzake recidive bij vluchtmisdrijven werden vereenvoudigd. De maximumstraf die in dit kader kan worden opgelegd, wordt uniform een straf van niveau 3, m.a.w. een gevangenisstraf van maximaal 5 jaar in plaats van 8 jaar, die vroeger theoretisch gezien kon worden uitgesproken.

Ketamine werd toegevoegd aan de lijst van verboden stoffen die de rijgeschiktheid beïnvloeden (artikel 37bis WPW).

Artikel 37*bis*, §2 WPW werd opgeheven omdat er sprake was van een overlapping met artikel 36 WPW.

Artikel 38, §1, 1° WPW werd gewijzigd om rekening te houden met het feit dat doding en integriteitsaantasting in het wegverkeer in het Strafwetboek zijn ingevoerd. In het nieuwe artikel 49*bis* WPW wordt nadrukkelijk gesteld dat het in artikel 49 Strafwetboek vermelde verval van het recht tot sturen niet van toepassing is op een "*overtreding van deze gecoördineerde wetten en de artikelen 107, 107/1 en 218 van het Strafwetboek*". Artikel 49*bis* WPW is ongelukkig geformuleerd, maar het is wel degelijk de intentie van de wetgever om het verval van het recht tot sturen wegens overtreding van de artikelen 107, 107/1 en 218 Strafwetboek onder de wegverkeerswet te laten vallen. Overeenkomstig het beginsel "*Lex specialis derogat legi generali*" moet de wegverkeerswet, waarin er uitdrukkelijk wordt verwezen naar de artikelen 107, 107/1 en 218 Strafwetboek in plaats van naar artikel 49 Strafwetboek alleszins worden toegepast wat betreft het verval van het recht tot sturen dat geldt voor deze overtredingen.

Enkel de artikelen 107, 107/1 en 218 Strafwetboek worden vermeld in artikel 38, §1, 1° WPW. De artikelen 108 en 218/1 Strafwetboek, die uitsluitend voorzien in verzwarende factoren en niet in verzwarende bestanddelen, mogen immers niet onder de wet vallen.

Op grond van de memorie van toelichting geldt voortaan voor de houders van een voorlopig rijbewijs dezelfde regeling als voor de jonge bestuurders bedoeld in artikel 38, §5 WPW (verval van het recht tot sturen waarvoor het herstel afhangt van het slagen voor een nieuw theoretisch of praktisch examen). Deze toevoeging heeft volgens de memorie van toelichting tot doel een inconsistentie weg te werken, namelijk dat eerstgenoemden niet noodzakelijkerwijs werden gestraft met een verval voor de bedoelde feiten, terwijl dat voor de jonge bestuurders wel systematisch het geval was. Er moet worden benadrukt dat de wetgever op deze manier, via de memorie van toelichting bij een wet, een definitie voor het begrip "een als zodanig geldend bewijs"[76] invoert, dat vaak wordt gehanteerd in de WPW. Afhankelijk van de manier waarop in de rechtspraak op deze wetgevingstechniek zal worden gereageerd, lijkt een attest van verlies van het rijbewijs niet langer het rijbewijs te kunnen vervangen. Het tweede lid wordt ook gewijzigd. "*Integriteitsaantasting in het verkeer zoals bedoeld in artikel 79, 15°, van het Strafwetboek*" (zonder ongeschiktheid, ziekte, verlies van organen, enz.) vervangt het begrip "*verkeersongeval met enkel lichtgewonden*".

Artikel 39 WPW wordt opgeheven. De regels betreffende samenloop zijn nu ondergebracht in artikel 27*bis*, derde en vierde lid WPW (cf. infra). Belangrijke opmerking: zelfs bij samenhang of ondeelbaarheid kan nog steeds samenloop bestaan tussen verkeers- en gemeenrechtelijke misdrijven (artikel 27*bis*, derde lid, WPW). In dit geval geldt de bijkomende straf van verval van het recht tot sturen dan niettemin (artikel 62, §3 Strafwetboek) en kan ze bijgevolg zo vaak worden opgelegd wanneer de samenloop van misdrijven hiertoe aanleiding geeft (artikel 27/1,

[76] Voor het rijbewijs.

vierde lid WPW). Het gaat hierbij om een aan de rechter aangeboden mogelijkheid binnen de grenzen van wat de WPW toestaat of oplegt. Hetzelfde geldt voor de eendaadse samenloop zoals bedoeld in artikel 61 Strafwetboek (artikel 27bis, vierde lid WPW).

Artikel 42 WPW werd aangevuld om rekening te houden met het feit dat doding en integriteitsaantasting in het verkeer in het Strafwetboek zijn ingevoerd. Aangezien beide overtredingen niet langer verband houden met een verkeersongeval, dienden ze te worden toegevoegd om het verval van het recht tot sturen wegens ongeschiktheid mogelijk te maken.

Artikel 49 WPW werd vervolledigd en heeft logischerwijs betrekking op het toevertrouwen van een motorvoertuig aan een persoon die van het recht tot sturen vervallen is verklaard of die niet voldaan heeft aan de herstelvoorwaarden bedoeld in artikel 38, § 3, WPW of van wie het recht tot sturen geschorst is overeenkomstig artikel 65/1, § 10 WPW.

Er is uitdrukkelijk bepaald dat bij verkeersovertredingen de inbeslagname van het voertuig wegens inbreuken op de WPW en op de artikelen 107 en 218 van het Strafwetboek enkel wordt opgelegd in de in de WPW vastgelegde gevallen (artikel 52 WPW). Artikel 107/1 Strafwetboek blijft afhangen van de regels inzake verbeurdverklaring van het Strafwetboek (verplichte verbeurdverklaring van het instrument van het misdrijf [art. 53 Strafwetboek])

Artikel 55 WPW werd herschreven om rekening te houden met het feit dat doding en integriteitsaantasting in het wegverkeer in het nieuwe Strafwetboek zijn ingevoerd.

Het rijbewijs kan voortaan onmiddellijk worden ingetrokken bij alle gevallen van verkeershinder (art. 55, §1, 8° WPW).

Het beroep tegen een weigering van het Openbaar Ministerie om een immobilisering op te heffen (artikel 58bis, §3/1 [nieuw] WPW) wordt meer in detail uitgewerkt.

De artikelen 59 en 61*bis* WPW werden gewijzigd om rekening te houden met het feit dat doding en integriteitsaantasting in het wegverkeer in het Strafwetboek zijn ingevoerd.

In het kader van de strijd tegen het rijden onder invloed heeft de wetgever de tijdelijke rijverboden, die respectievelijk twee, drie, zes en twaalf uur bedroegen, uniform verhoogd tot twaalf uur (artikel 60 WPW).

De regels aangaande de termijn waarbinnen het afschrift van de processen-verbaal moet worden verzonden, werden ingrijpend gewijzigd en uitgeklaard (de artikelen 62, lid 8, WPW en 3 van de wet betreffende de technische voorwaarden waaraan elk voertuig moet voldoen) om de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie in acht te nemen. Een afschrift van het proces-verbaal moet binnen dertig dagen, te rekenen vanaf de datum van de vaststelling van de misdrijven, worden verzonden naar de geïdentificeerde overtreder, de houder van de kentekenplaat of de gebruikelijke bestuurder. Indien de identiteit of het adres van deze personen niet onmiddellijk kan worden vastgesteld, begint de termijn pas te lopen zodra deze gegevens voorhanden zijn. Er worden ook specifieke regels vastgelegd voor personen die niet beschikken over een vaste woon- of verblijfplaats in België.

Wat betreft het rijden onder invloed van verdovende middelen, is in de artikelen 62*ter*, § 6 en 63, § 7 WPW bepaald dat vaststellingen op basis van materieel bewijs uit speeksel- en bloedanalyses voortaan als bewijs gelden totdat het tegendeel is bewezen, wanneer het

hierbij gaat om overtredingen op de WPW en de ter uitvoering daarvan genomen besluiten. Via deze bepalingen reageert de wetgever op het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 2026 (P.26.0155.N). Een justitiabele moet bijgevolg beroep doen op de in het koninklijk besluit van 27 november 2015 vastgelegde tegenexpertise om het resultaat van de speeksel- of bloedanalyse te kunnen aanvechten. De rechter kan zich niet langer tevredenstellen met het resultaat van een analyse die door een justitiabele buiten dit kader is aangeleverd, die onder onbekende omstandigheden is uitgevoerd en zonder dat er kan worden nagegaan of die justitiabele daadwerkelijk de persoon is van wie het monster afkomstig is dat voor deze analyse is gebruikt.

Een aantal bepalingen wordt aangepast aangezien de in artikel 65/1, §10 WPW vermelde schorsing van het recht tot sturen in de wegverkeerswet werd opgenomen.

De verjaringstermijn voor verkeersmisdrijven is uniform vastgesteld op 3 jaar (artikel 68 WPW), waarmee de vergetelheid van de wetgever bij de recente hervorming van de verjaring gedeeltelijk wordt bijgesteld. In dit opzicht mogen de regels inzake de redelijke termijn niet uit het oog worden verloren, waarbij wordt bepaald dat dossiers die geen moeilijkheden opleveren, op korte termijn moeten worden afgehandeld. De gedeeltelijke verlenging van de verjaringstermijn voor verkeersmisdrijven was daarentegen noodzakelijk, en dan vooral voor verkeersmisdrijven die verband houden met gemeenrechtelijke misdrijven bij een inonderzoekstelling of een dossier waarvoor verschillende onderzoeksdaden moeten worden gesteld (bijvoorbeeld dossiers waarin de natuurlijke persoon die door een rechtspersoon als bestuurder is aangewezen, de feiten uiteindelijk voor de politierechtbank betwist en waarin artikel 67ter WPW op de rechtspersoon en zijn vertegenwoordigers toegepast moet worden).

Tot slot wordt er op een aantal vlakken afgeweken van de bepalingen van boek I van het Strafwetboek ([nieuw] art. 27bis WPW), hetzij om de huidige situatie in stand te houden, dan wel om moeilijkheden op te lossen:

- In artikel 9 Strafwetboek (poging): wordt bepaald dat de poging steeds strafbaar is voor de opzettelijke misdrijven. Geen enkele poging tot misdrijf werd voorheen al in de WPW strafbaar gesteld. Om de status quo te bewaren, wordt afgeweken van de regel inzake de poging zoals vastgelegd in boek I van het nieuwe Strafwetboek;

- Artikel 17, 2° en 3° Strafwetboek (daderschap): de situaties die onder deze bepaling vallen, werden niet strafbaar gesteld overeenkomstig de WPW. Er wordt hiervan afgeweken om de status quo te bewaren;

- Artikel 19 Strafwetboek (deelneming): de bepalingen van hoofdstuk VII van boek I van het Strafwetboek van 8 juni 1867 betreffende deelneming waren niet van toepassing op de wegverkeerswet. Er wordt afgeweken van artikel 19 van boek I van het nieuwe Strafwetboek om de status quo te bewaren. Deze oplossing werd trouwens ook gekozen in het kader van de omzetting van artikel 78, §4, van boek I van het nieuwe Strafwetboek;

- Artikel 35 Strafwetboek (minderjarigheid): er wordt niet voorzien in de verschoningsgrond van minderjarigheid aangezien dit element niet was voorzien in de WPW;

openbaar ministerie

- Artikel 60 Strafwetboek (herhaling): wanneer de algemene herhalingsregeling wordt toegepast, kunnen misdrijven die met een straf van niveau 1 worden bestraft, worden gesanctioneerd met een straf van niveau 2, wat kan leiden tot onevenredige straffen voor verkeersmisdrijven. Bovendien voorziet de WPW al in een aantal gevallen van bijzondere herhaling en de regels die ter zake gelden (bijvoorbeeld de artikelen 29*bis*, tweede lid [nieuw], 30, §4 WPW, …);

- Vanuit de intentie om zoveel mogelijk de status quo te behouden ten opzichte van de vroegere situatie, heeft de wetgever ervoor geopteerd om het tweede lid van het nieuwe artikel 27bis WPW meer specifiek af te doen wijken van de artikelen 37 en 39 van boek I van het Strafwetboek, voor wat betreft sommige bijkomende straffen die respectievelijk van toepassing zijn op natuurlijke personen en rechtspersonen. De volgende bijkomende straffen van het Strafwetboek kunnen bijgevolg niet worden opgelegd in het kader van de inbreuken op de WPW:

    - Ontzetting uit bepaalde burgerlijke en politieke rechten (artikel 47 Sw.);
    - Het beroepsverbod (artikel 48 Sw.);
    - Het verval van het recht tot sturen (artikel 49 Sw.), aangezien het voorzien is in en volledig onder de WPW blijft vallen;
    - Het verblijfs-, plaats- of contactverbod (artikel 50 Sw.);
    - Het verbod om een activiteit die deel uitmaakt van het voorwerp van een rechtspersoon uit te oefenen (artikel 57 Sw.);

Artikel 62 Strafwetboek (samenloop): gelet op het specifieke karakter van de materie ‘wegverkeer’ en de afzonderlijke berechting van deze misdrijven onder de bevoegdheid van de politierechter, heeft de wetgever ervoor gekozen om artikel 62 Strafwetboek, dat de samenloop van meerdere feiten regelt, niet toe te passen op de samenloop van enerzijds de in de WPW bedoelde misdrijven en anderzijds andere misdrijven. In een dergelijk geval worden de misdrijven waarin de WPW voorziet, behalve in geval van samenhang of ondeelbaarheid, afzonderlijk berecht en bestraft. Deze regeling biedt een oplossing voor situaties waarin rechtbanken werkstraffen van langer dan 300 uur oplegden, wat in strijd is met de regels van samenloop.

De wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen werd nog niet afgestemd op het Strafwetboek. Overeenkomstig artikel 78, §1, eerste lid, 8° en 9° Strafwetboek worden de straffen van deze wet bijgevolg omgezet in straffen van niveau 1. De in artikel 60 Strafwetboek vermelde regels inzake recidive gelden zodat in dit geval opnieuw een gevangenisstraf kan worden opgelegd.

Het bedrag van de geldboete is vastgelegd in de wet van 21 november 1989:
- Het wordt vermenigvuldigd met 10 wanneer de feiten werden gepleegd tussen 1 februari 2026 en de datum van inwerkingtreding van het Strafwetboek;
- Het wordt vermenigvuldigd met 8 wanneer de feiten werden gepleegd na de inwerkingtreding van het Strafwetboek.

Een verval van het recht tot sturen kan als bijkomende straf worden opgelegd en artikel 24 van de wet van 21 november 1989 bepaalt dat deze straf geregeld wordt aan de hand van de WPW, terwijl de verbeurdverklaring het voorwerp uitmaakt van de wet van 21 november 1989 (de artikelen 24.2° en 28).

openbaar ministerie

3.4.3. GAS-Wetgeving

De wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties (GAS-wet) voorziet in een limitatieve opsomming van strafrechtelijke inbreuken die kunnen afgehandeld worden via gemeentelijke administratieve sancties. Deze opsomming verwees oorspronkelijk naar bepaalde artikelen uit het Strafwetboek 1867.

Door de wet van 13 mei 2026 houdende harmonisatie van diverse wetgevingen die onder Binnenlandse Zaken vallen met het Strafwetboek van 29 februari 2024 wordt een wijziging van artikel 3 van de GAS-wet gerealiseerd:

> *a) de bepaling onder 1° wordt vervangen als volgt:*
>
> *"1° voor de inbreuken bedoeld in de artikelen 194, 198, 1°, 244, 516, 517 en 666 van het Strafwetboek;";*
>
> *b) de bepaling onder 2° wordt vervangen als volgt:*
>
> *"2° voor inbreuken op artikel 18 van de wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren in handel, ambacht en dienstverlening voor wat betreft de voorafgaande vergunning die kan worden opgelegd bij gemeentelijk reglement en voor de inbreuken op de artikelen 423, 424, 463, 465, 466, 2°, 514 en 515 van het Strafwetboek;"*[77]

Aangezien sommige overtredingen uit het Strafwetboek 1867 niet overgenomen werden in het nieuwe Strafwetboek, heeft dit tot gevolg dat deze overtredingen vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek niet langer een gemengde inbreuk kunnen uitmaken. Door de depenalisering van deze overtredingen zijn er geen strafbaarstellingen meer voorzien voor deze inbreuken. Gemeenten kunnen voor dergelijke inbreuken wel GAS-sancties voorzien aangezien de depenalisering tot gevolg heeft dat dergelijke inbreuken zuiver administratieve inbreuken worden. Concreet gaat het hier over de artikelen 545 Strafwetboek 1867 (het geheel of ten dele grachten dempen, afhaken of uitrukken van levende of dode hagen, vernielen van afsluitingen, verplaatsen of verwijderen van grenspalen, hoekbomen of andere bomen, geplant of erkend om de grenzen tussen verschillende erven te bepalen) en 561,1° Strafwetboek (het zich schuldig maken aan nachtgerucht of nachtrumoer waardoor de rust van de inwoners kan worden verstoord).

Zowel de gemeentelijke verordeningen of reglementen als de protocollen die werden afgesloten in het kader van de GAS-wet zullen ten gevolge van deze wijzigingen moeten worden aangepast.
In afwachting van deze aanpassingen wordt het aan de korpschefs aanbevolen om met de politiediensten af te spreken dat voor de gemengde inbreuken voorzien in de bestaande protocollen, de politie voorlopig een vereenvoudigd proces-verbaal opstelt.

[77] Art. 12 van de wet van 13 mei 2026 houdende harmonisatie van diverse wetgevingen die onder Binnenlandse Zaken vallen met het Strafwetboek van 29 februari 2024, *B.S.* 23 juni 2026.

openbaar ministerie

3.4.4. Strafuitvoering

Het nieuwe strafwetboek heeft ook gevolgen voor de materie van de strafuitvoering:

- vooreerst werd de keuze gemaakt om hierin een aantal artikelen inzake de strafuitvoering op te nemen omdat deze onmiddellijk gelinkt zijn aan de straf zelf en het belangrijk is voor de rechtsonderhorige om te weten hoe de straf werkt;
- de keuze werd gemaakt om de volledige contentieux inzake de strafuitvoering toe te vertrouwen aan de strafuitvoeringsrechtbank en de probatiecommissie dus af te schaffen;
-de vroegere probatiewet werd opgeheven (wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie). Men ging ervan uit dat de bepalingen die niet opgenomen werden in het nieuwe Strafwetboek, zouden geregeld worden in het nieuwe Strafuitvoeringswetboek;
- het nieuwe Strafwetboek voorziet een aantal nieuwe hoofd- en bijkomende straffen. Ook hier ging men ervan uit dat de verdere uitvoeringsregels zouden geregeld worden door het nieuwe Strafuitvoeringswetboek.

Bij gebrek aan een nieuw Strafuitvoeringswetboek, werd beslist om de probatiecommissie voorlopig te laten bestaan evenals de huidige regeling inzake de uitvoeringsbepalingen voor de straf onder elektronisch toezicht, de werkstraf en de probatiestraf, de probatie-opschorting (die in het Strafwetboek ophoudt te bestaan) en het probatie-uitstel voor de natuurlijke personen, weliswaar afgestemd op de principes van het nieuwe Strafwetboek. Ook de artikelen van de Probatiewet met betrekking tot de herroeping van de (probatie)opschorting en het (probatie-)uitstel regelen, worden hernomen.

In die optiek blijft de probatiecommissie bestaan en behoudt zij haar bevoegdheden in het kader van de uitvoering van de probatiestraf, de werkstraf, de probatie-opschorting en het probatie-uitstel voor natuurlijke personen.

Het Openbaar Ministerie blijft daarentegen bevoegd voor de opvolging van de straf onder elektronisch toezicht en de uitvoering van de vervangende gevangenisstraf of geldboete bij gehele of gedeeltelijke niet-uitvoering van de probatiestraf of de werkstraf.

Deze overgangsregeling wordt geregeld in de zogenaamde ‘Wet Tijdelijk Kader’’[78], die uitgaat van een consolidatie van het actuele wetgevende kader in afwachting van het nieuwe Strafuitvoeringswetboek.

Deze wet regelt ook de strafuitvoeringsbepalingen inzake de ‘nieuwe’ straffen in het strafwetboek:

[78] Wet van 30 maart 2026 betreffende de regeling van een tijdelijk wettelijk kader inzake de uitvoering van de straf onder elektronisch toezicht, de probatiestraf, de werkstraf, de probatieopschorting, het uitstel en het probatie-uitstel, de bijkomende straffen bedoeld in de artikelen 47 tot 50 van het Strafwetboek en bepaalde straffen opgelegd aan rechtspersonen en tot wijziging van het Wetboek van strafvordering, de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen en de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten met het oog op de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, B.S. 2 april 2026, DOC 56 1368.

openbaar ministerie

- Bepaalde straffen mogen al worden opgelegd door de bodemrechter, doch zijn de strafuitvoeringsregels inzake de mogelijkheid tot 'aanpassing, wijziging, vermindering, opschorting' van deze straffen die aan de strafuitvoeringsrechtbank zouden moeten worden toevertrouwd, voorlopig nog niet in werking getreden.

  Dit is het geval voor de volgende bijkomende straffen:
  - De uitvoering van de ontzetting uit bepaalde burgerlijke en politieke rechten (artikel 47 Strafwetboek);
  - het beroepsverbod (artikel 48 Strafwetboek);
  - het verval van het recht tot sturen (artikel 49 Strafwetboek)
  - het verbod om een activiteit uit te oefenen voor rechtspersonen (artikel 57 Strafwetboek)

- Voor andere nieuwe straffen worden wel uitvoeringsregels bepaald die al door de strafuitvoeringsrechter kunnen worden opgelegd, gezien men geen nieuwe taken wou toebedelen aan de probatiecommissies die toch op termijn toch zouden worden opgeheven.

  De strafuitvoeringsrechter wordt zo bevoegd voor de uitvoering van volgende hoofd- of bijkomende straffen, namelijk:

  Hoofdstraffen:
  - de dienstverleningsstraf ten gunste van de gemeenschap opgelegd aan rechtspersonen
  - de probatiestraf opgelegd aan rechtspersonen

  Opmerking: om redenen van coherentie wordt de opvolging van het probatieuitstel aan rechtspersonen ook reeds toevertrouwd aan de strafuitvoeringsrechter.

  Bijkomende straffen:
  - het verblijfs-, plaats- of contactverbod (art. 50), indien deze straffen zijn opgelegd samen met een andere vrijheidsbeperkende straf, een vermogensstraf of in de plaats van een hoofdstraf (voor een vrijheidsberovende straf is dit al geregeld in de wet externe rechtspositie)

Tevens wordt voorzien in overgangsmaatregelen voor de straffen die in het nieuwe Strafwetboek niet meer bestaan doch inmiddels in uitvoering zijn (bv. probatieopschorting).

De 'Wet tijdelijk kader strafuitvoering' (afgekort WTK) treedt in werking op de dag dat het nieuw Strafwetboek in werking treedt. Het tijdelijk kader zal in afwachting van het nieuwe Strafuitvoeringswetboek gelden tot op een door de Koning te bepalen datum.

In bijlage 2 wordt een schematisch overzicht gegeven en dit per straf:
- wie de bevoegde instantie is die instaat voor de opvolging/beslissingsbevoegdheid heeft;
- de wetsartikelen die van toepassing zijn inzake de strafuitvoering, waarbij de artikelen uit het nieuwe Strafwetboek moeten samen gelezen worden met de wijzigingen hierin aangebracht door de 'Wet tijdelijk kader strafuitvoering' en de te volgen procedure uitgewerkt in dezelfde wet;
- de omzendbrieven met nadere info, waarbij dient opgemerkt dat werkzaamheden tot actualisatie aan het nieuwe Strafwetboek nog lopende zijn.

openbaar ministerie

3.4.5. Jeugdbescherming

De inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek noodzaakt ook een harmonisatie van de regelgevingen inzake jeugdbescherming die van kracht zijn in de Vlaamse gemeenschap, de Franse gemeenschap, de Duitstalige gemeenschap en Brussel.

Deze regelgevingen verwijzen immers veelvuldig naar de misdrijven en strafmaten van het strafwetboek. Dit is onder andere het geval bij de voorwaarden voor de plaatsing in een gemeenschapsinstelling en de voorwaarden om een uithandengeving te kunnen uitspreken.

3.4.5.1. Wetgevende initiatieven

1. Vlaamse gemeenschap:

Decreet van 10 juli 2026 tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de harmonisatie in functie van het nieuw Strafwetboek en overige wijzigingen[79].

De harmonisatie, zoals voorzien in het voorontwerp van decreet, omvat drie elementen:
1. Status quo: De voldoende zwaarwichtige misdrijven die vervat zijn in het huidige toepassingsgebied van het jeugddelinquentiedecreet blijven daaronder vallen eens het nieuwe Strafwetboek in werking treedt op 1 september 2026;
2. Actualisatie van de lijst van misdrijfcategorieën die onder het toepassingsgebied vallen van bepaalde jeugdreacties dan wel daarvan zijn uitgesloten: de lijst van misdrijfcategorieën werd in het verleden niet steeds op een consistente en volledige wijze geactualiseerd en wordt nu in overeenstemming gebracht met eerder gemaakte beleidskeuzes.
3. Toevoeging van nieuwe misdrijven uit het nieuwe Strafwetboek: in de lijst van misdrijfcategorieën worden een aantal nieuwe misdrijven en misdrijfomschrijvingen opgenomen die door het nieuwe Strafwetboek zelf worden ingevoerd.

De inwerkingtreding is voorzien op 1 september 2026.

2. Franse gemeenschap:

Bij de Franse Gemeenschap wordt momenteel gewerkt aan wetgeving die erop gericht is de wijzigingen aan het decreet van 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming gelijktijdig met het nieuw Strafwetboek in werking te laten treden.

3. Duitstalige gemeenschap:

De Duitstalige Gemeenschap keurt momenteel een voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 13 november 2023 inzake jeugdbijstand en jeugdbescherming goed. Het voorontwerp is voornamelijk bedoeld om de verwijzingen naar het Strafwetboek, de

[79] Vl.R. Doc 2026 2404 DOC.0426/3

strafbare feiten, de straffen en de strafrechtelijke terminologie aan te passen aan de structuur en de opzet van het nieuw Strafwetboek.

De aanpassingen hebben meer specifiek betrekking op de voorwaarden die van toepassing zijn op de residentiële maatregelen inzake jeugdbescherming en op de uithandengeving. De huidige verwijzingen naar de straffen worden vervangen door verwijzingen naar de nieuwe strafniveaus van het nieuw Strafwetboek.

Het voorontwerp bevat ook overgangsmaatregelen die bedoeld zijn om de juridische continuïteit tussen het oud en het nieuw Strafwetboek te garanderen. Zo zullen de verwijzingen naar de straffen tijdens de overgangsperiode overeenkomstig artikel 78 van het nieuw Strafwetboek worden geïnterpreteerd. Sommige verwijzingen naar het oud Strafwetboek worden ook afgestemd op de overeenkomstige bepalingen van het nieuw Strafwetboek om interpretatieproblemen te vermijden.

De inwerkingtreding van het decreet is gepland op 1 oktober 2026. De overgangsbepalingen zijn evenwel bedoeld om een coherente toepassing van de strafrechtelijke verwijzingen te garanderen zodra het nieuw Strafwetboek op 1 september 2026 in werking treedt.

4. Brussel:

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad (GGC) werkt momenteel aan wetgevingsvoorstellen.

5. Federaal niveau

De wet van 30 maart 2026 houdende harmonisatie van de geldende wetsbepalingen van Justitie met het Strafwetboek van 29 februari 2024 (II) heeft enkele bepalingen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, gewijzigd of opgeheven.

3.4.5.2. Algemene principes voor het geval de wijzigingen niet in werking treden op de datum van inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek

1. Toepassing artikel 78 van het nieuwe strafwetboek

Het conversiemechanisme van artikel 78§1 is bedoeld voor de omzetting en bepaling van de strafmaat in bijzondere wetten die geen strafniveau bepalen. Het is ook van toepassing op decreten en ordonnanties die straffen bepalen en nog niet aangepast zijn.

2. Omzetting van de verwijzingen naar artikelen van het oude strafwetboek

Op verschillende plaatsen wordt verwezen naar ‘feiten zoals vermeld in’ een artikel van het oude strafwetboek, bv. als voorwaarde voor een uithandengeving of een plaatsing.

Het standpunt is verdedigbaar dat dergelijke verwijzing naar artikelen van het oude strafwetboek ook nog een uithandengeving of plaatsing kan verantwoorden na de inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek, indien de feiten vermeld in het artikel van het oude strafwetboek nog strafbaar zijn in het nieuwe strafwetboek.

openbaar ministerie

Er zal moeten nagegaan worden of de artikelen van het nieuwe strafwetboek dezelfde voorwaarden bevatten.

3. Omzetting van verwijzingen naar bepaalde delictsomschrijvingen

Op sommige plaatsen wordt verwezen naar bepaalde delictsomschrijvingen, zoals bv. ‘slagen en verwondingen’ in artikel 37quater al. 1, 2° van de Jeugdbeschermingswet.

Voor deze verwijzingen is het verdedigbaar te stellen dat deze geldig blijven, ook al is de terminologie in het nieuwe strafwetboek veranderd, bv. gewelddaden in plaats van slagen en verwondingen.

Het zal aan de rechtspraak toekomen om te bepalen welke feiten onder deze delictsomschrijvingen vallen, zolang de verwijzingen niet aangepast zijn aan de terminologie van het nieuwe strafwetboek.

4. Omzetting van verwijzingen naar bepaalde strafmaten

Op sommige plaatsen wordt verwezen naar een straf van x of hoger, bv. *een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd dat, ingeval het zou zijn gepleegd door een meerderjarige, in de zin van het Strafwetboek of de bijzondere wetten, een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben* (artikel 37 §2quater al 1,1° van de Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965).

Deze strafmaten zullen moeten vergeleken worden met de strafmaten in het nieuwe strafwetboek.

Deze vergelijking kan gemaakt worden op basis van artikel 36 of artikel 78 van het nieuwe strafwetboek, hetgeen niet steeds hetzelfde resultaat geeft.

Toepassing op enkele veel voorkomende verwijzingen naar strafmaten:

- strafbaar met een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf:

  Op basis van artikel 36 van het nieuwe Strafwetboek lijken alle misdrijven vanaf niveau 2 (*strafbaar met een straf van zes maanden tot ten hoogste drie jaar*) in aanmerking te komen.

  Op basis van de omzettingsregels van artikel 78 van het nieuwe strafwetboek lijkt dit strafniveau ook overeen te kunnen komen met de misdrijven vanaf niveau 2 (artikel 78§1, 7°*: indien het maximum van de hoofstraf bestaat uit een jaar gevangenisstraf tot ten hoogste drie jaar gevangenisstraf, moet dit worden gelezen als een gevangenisstraf van niveau 2*)

- strafbaar met een straf van opsluiting van vijf tot tien jaar of een zwaardere straf:

openbaar ministerie

Op basis van artikel 36 van het nieuwe strafwetboek lijken alle misdrijven vanaf niveau 4 in aanmerking te komen (*een gevangenisstraf van meer dan vijf jaar tot ten hoogste tien jaar*)

Op basis van artikel 78 van het nieuwe strafwetboek zouden echter alle misdrijven vanaf niveau 3 in aanmerking te komen (artikel 78 §1, 5°: *indien het maximum van de hoofstraf bestaat uit vijf jaar opsluiting of hechtenis tot ten hoogste tien jaar opsluiting of hechtenis, moet dit worden gelezen als een straf van niveau 3*).

Indien de wetgevende initiatieven van de deelstaten niet in werking treden op het ogenblik van de inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek zal er ook op dit vlak rechtsonzekerheid heersen.

Aangezien artikel 78 van het nieuwe strafwetboek ingevoerd werd voor de omzetting van strafmaten in bijzonder wetten die geen strafniveau bepalen lijkt het logischer dit artikel toe te passen dan te vergelijken met de strafvorken van artikel 36 van het nieuwe strafwetboek.

In functie van de omzettingsregel die gehanteerd wordt, zullen er zich na de inwerkingtreding van het nieuwe strafwetboek situaties voordoen waarbij

- ofwel een plaatsing of uithandengeving niet meer mogelijk is in gevallen waar dit thans wel mogelijk is
- ofwel, omgekeerd, lichtere misdrijven in aanmerking komen voor een plaatsing of uithandengeving in vergelijking met de huidige situatie.

Met deze laatste situatie dient voorzichtig omgesprongen te worden.
Het was bij de totstandkoming van de wetten/decreten/ordonnanties inzake jeugdbescherming niet de bedoeling van de wetgever om deze lichtere misdrijven ook in aanmerking te laten komen. De capaciteit van de gemeenschapsinstellingen is hiervoor ontoereikend, waardoor het risico vergroot dat er geen plaats beschikbaar is voor zwaardere feiten.
Anderzijds was er een periode van twee jaar om aanpassingen te doen, indien deze wetgevers niet akkoord waren met deze uitbreidingen. Indien specifieke omstandigheden in dergelijke gevallen een plaatsing in een gemeenschapsinstelling verantwoorden kan bijgevolg een plaatsing gevorderd worden.

Tot slot dient voor alle bovenstaande hypotheses van punt 3.4.5.2 opgemerkt te worden dat het niet zeker is dat de rechtspraak het standpunt zal delen dat de oude bepalingen nog kunnen worden toegepast, zolang ze niet aangepast zijn aan het nieuwe strafwetboek.

openbaar ministerie

4. Richtlijnen

4.1. Openbaar Ministerie

4.1.1. Referentiemagistraat – lokaal aanspreekpunt

De invoering van het nieuwe Strafwetboek vormt een fundamentele hervorming van het strafrechtelijk landschap. Deze modernisering beïnvloedt rechtstreeks de dagelijkse uitvoering van de kerntaken van het Openbaar Ministerie.

Om deze transitie vlot en uniform te laten verlopen, is het van essentieel belang dat alle leden van het Openbaar Ministerie zich grondig vertrouwd maken met de inhoud van het nieuwe Strafwetboek en de evoluerende interpretatie ervan regelmatig opvolgen.

Bij elke entiteit wordt minstens één referentiemagistraat aangeduid die zal fungeren als lokaal aanspreekpunt. Deze referentiemagistraat zal fungeren als lokaal kenniscentrum voor vragen en opmerkingen in verband met de toepassing van het nieuwe Strafwetboek. De referentiemagistraat zal het opleiden van de collega's mee coördineren.

Het is de bedoeling dat magistraten bij vragen en problemen inzake de toepassing van het nieuwe Strafwetboek zich eerst intern wenden tot de eigen referentiemagistraat.

Wanneer de referentiemagistraat het antwoord schuldig blijft of twijfelt kan deze via de voorziene link op de OMPtranet-pagina de helpdesk bevragen. Dit kan hij ook doen indien een vraag of probleemstelling veelvuldig terugkeert en het bijgevolg opportuun voorkomt om de leden van het Openbaar Ministerie op nationaal niveau te informeren. Een team van het Bureau Strafrechtelijk beleid zal samen met experten op het terrein zo snel mogelijk een antwoord bieden.

De gestelde vragen en hun oplossingen worden opgenomen in een FAQ-rubriek.

4.1.2. Kwalificeren en opstellen van procedureaktes

4.1.2.1. Kwalificeren volgens het nieuwe Strafwetboek

De inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek heeft tot gevolg dat vanaf deze datum de misdrijven moeten worden gekwalificeerd conform de bepalingen van dit nieuwe Strafwetboek.

Op de hierboven vermelde OMPtranet-pagina is een instructievideo raadpleegbaar die uitlegt hoe die kwalificatie in JustOne moet gebeuren.

Het College van het openbaar ministerie heeft op 26 november 2025 een nieuw model van dagvaarding/dagstelling/eindvordering conform het nieuwe Strafwetboek aangenomen. De nieuwe modellen zijn beschikbaar in JustOne en zijn raadpleegbaar met toelichting op de OMPtranet-pagina: 03.b. MODEL RF- EV - NCP - NSW (1).docx

openbaar ministerie

.

4.1.2.2. Aandachtspunt: afschaffing van correctionalisering – aannemen van verzachtende omstandigheden

Algemeen

Het nieuwe Strafwetboek maakt komaf met het mechanisme van de correctionalisering. De wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden wordt op bij de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek opgeheven.[80]

Het nieuwe Strafwetboek herleidt het gebruik van verzachtende omstandigheden tot het doel dat oorspronkelijk was voorzien voor dit mechanisme, namelijk het aan de rechter mogelijk maken om een lagere straf op te leggen dan principieel voorzien was voor de specifieke tenlastelegging waarvoor een persoon wordt vervolgd.

In de praktijk heeft de afschaffing van de correctionalisering tot gevolg dat het niet langer noodzakelijk is om verzachtende omstandigheden te vermelden in de eindvordering of de dagvaarding.

Aandachtspunt: verzachtende omstandigheden aangenomen bij verwijzing door de raadkamer voor 1 september 2026 en behandeling van de zaak ten gronde na 1 september 2026

Een belangrijk aandachtspunt betreft de situatie waarbij een dossier voor 1 september 2026 door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling, onder aanname van verzachtende omstandigheden, werd verwezen naar de correctionele rechtbank, maar waarbij de procedure ten gronde pas na 1 september 2026 plaatsvindt. De vraag stelt zich aldus in welke mate de rechter ten gronde gebonden is door de in de verwijzingsbeschikking aangenomen verzachtende omstandigheden.

De leden van de Commissie tot hervorming van het strafrecht zijn van mening dat de rechter ten gronde, behoudens uitzonderingen, niet gebonden is door de verzachtende omstandigheden die werden aangenomen in de verwijzingsbeschikking van de raadkamer:

> "*(…) 36. Voor de reeds door een onderzoeksgerecht voor 8 april 2026* (n.v.d.r.: thans 1 september 2026) *gecorrectionaliseerde misdaden die worden berecht na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, rijst nog de vraag of de rechter ten gronde gebonden is door de in de verwijzingsbeschikking aangenomen verzachtende omstandigheden. Aangezien de bevoegdheid van het hof van assisen voortaan samenhangt met de limitatieve lijst van misdrijven uit het nieuwe artikel 216novies Sv., zijn deze verzachtende omstandigheden niet langer nodig om de correctionele rechtbank bevoegd te maken. Als procedurewet is de wijziging van artikel 216novies Sv. onmiddellijk van toepassing op hangende zaken, net als de opheffing van de wet op de verzachtende omstandigheden. Ook procedurewetten die een impact hebben op de straf, vallen echter onder het retroactiviteitsverbod van artikel 7 EVRM. Er zou*

[80] Art. 35, 2° en 38, W. 29 februari 2024(I), *BS* 8 april 2024.

openbaar ministerie

kunnen worden voorgesteld om de wetswijziging zo te interpreteren dat de feitenrechter hierdoor niet langer gebonden is door de aanname van verzachtende omstandigheden door het onderzoeksgerecht. Zoals onder het vorige randnummer aangehaald, heeft de wetgever de afschaffing van de correctionalisering (in de regel) immers gepaard laten gaan met een vermindering van de strafmaat in het nieuwe Strafwetboek (en via art. 78 Sw. ook in de niet aangepaste bijzondere strafwetten) die overeenstemt met de gevolgen van de correctionalisering. Deze strafvermindering heeft uiteraard retroactieve werking. Het zou niet logisch zijn dat de rechter daarna ook nog eens gebonden zou zijn door de eerdere vaststelling dat er sprake zou zijn van verzachtende omstandigheden, waardoor er nog een tweede maal een strafvermindering zou moeten plaatsvinden. Door de samenhang tussen de strafverlaging en de afschaffing van de correctionalisering via de opheffing van de wet op de verzachtende omstandigheden kan worden verdedigd dat de rechter niet meer gebonden is door de vaststelling van het onderzoeksgerecht omtrent de verzachtende omstandigheden en dit niet werkt in het nadeel van de beklaagde. Een bijkomend argument hiervoor is te vinden in de tekst van artikel 3 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden. Het eerste lid van deze bepaling beperkt zich ertoe dat de rechtbank zich niet onbevoegd kan verklaren om kennis te nemen van een gecorrectionaliseerde misdaad na verwijzing door het onderzoeksgerecht, maar zegt niets over de daaraan gekoppelde straf. Het tweede lid maakt duidelijk dat de rechter niet gebonden is door een correctionalisering die werd doorgevoerd door het parket in een rechtstreekse dagvaarding of een oproeping bij proces verbaal. Het lijkt in het licht van het gelijkheidsbeginsel moeilijk te verantwoorden dat afhankelijk van de wijze waarop de zaak aanhangig werd gemaakt bij de feitenrechter, hij een andere strafmaat zou moeten toepassen.
Enige uitzondering hierop zijn de gevallen waarin de wetgever de straffen niet verlaagd heeft conform de strafmaten zoals ze zouden gelden na correctionalisering (zoals bv. inzake terrorisme). In dat geval zal de feitenrechter, teneinde geen zwaardere straf op te leggen, nog wel gebonden zijn door de eerder vastgestelde verzachtende omstandigheden."[81]

In de rechtsleer bestaan verschillende standpunten met betrekking tot deze problematiek. Hoogstwaarschijnlijk zal het Hof van Cassatie zich hierover in de toekomst nog dienen uit te spreken.

De filosofie van het nieuwe Strafwetboek steunt op maatwerk bij de straftoemeting voor elke individuele beklaagde alsook op de idee van de gevangenisstraf als “ultimum remedium”. Hiervan uitgaande dienen verzachtende omstandigheden flexibel ingezet te worden. Zo kan men verzachtende omstandigheden inroepen om een straf te vorderen die gelijk of milder is aan de minimumbestraffing die onder het oude Strafwetboek na correctionalisering gold.

Wanneer de omstandigheid van de feiten en/of de persoonlijkheid van de verdachte noodzaken om een zware vrijheidsstraf te vorderen, dient rekening te worden gehouden met de toepassing van artikel 2 Strafwetboek en de rechtspraak van het EHRM[82], waaruit blijkt dat een procedureregel in concreto geen negatieve impact mag hebben op de strafmaat. Het verdient aanbeveling om, in afwachting van rechtspraak van het Hof van Cassatie daaromtrent, geen zwaardere vrijheidsstraf te vorderen dan wettelijk mogelijk zou geweest

[81] Rozie, J., Vandermeersch, D. en De Herdt, J., « Het nieuwe Strafwetboek (6) – Overige bepalingen van Boek I, overgangsrecht en werking in de tijd van het nieuwe Strafwetboek », *N.C.*, 2025/4, p. 169-183 (181).
[82] Zie bijvoorbeeld EHRM 17 september 2009, 10249/03 (Scoppola/Italië)

zijn onder het oude systeem in die gevallen waar de toepassing van de regels onder het nieuwe Strafwetboek zou kunnen leiden tot een wettelijk hogere straf.

Als een parketmagistraat in een concrete zaak meent wel de uitersten te moeten opzoeken wat betreft een te vorderen straf (minimum of maximum), zal dit een individuele afweging zijn, waarbij het uiteraard wordt aanbevolen om dit kort te sluiten met de sectiechef of korpsoverste als het bijvoorbeeld om een gevoelige zaak gaat.

4.1.3. Toepassing van de strafwet in de tijd

4.1.3.1. Inleiding

Feiten waarvoor een definitieve rechterlijke uitspraak bestaat die van vóór 1 september 2026 dateert, of die integraal na deze datum gepleegd werden, zullen in principe geen problemen stellen. Niettemin zal de toepassing van de strafwetten in de tijd extra aandacht vragen wanneer vanaf 1 september 2026 feiten beoordeeld moeten worden die werden gepleegd toen de vroegere wet van toepassing was of wanneer een misdrijf onder het toepassingsgebied van meerdere opeenvolgende strafwetten valt.

Vanaf 1 september 2026 zal het Openbaar Ministerie zich steeds de vraag moeten stellen welke strafwet nu precies van toepassing is wanneer het moet beslissen over de oriëntering van het dossier, of een dagvaarding dan wel een vordering moet worden opgesteld met het oog op de regeling van de rechtspleging, of de vorderingen ter terechtzitting ten gronde moeten worden opgemaakt en of al dan niet hoger beroep tegen een vonnis of een cassatieberoep moet worden ingesteld.

4.1.3.2. “Zwaardere” straf: hoe te interpreteren?

Een straf bestaat meestal uit meerdere componenten: één of meer hoofdstraffen en desgevallend ook één of meer bijkomende straffen.

Bijvoorbeeld: voor een diefstal kan een gevangenisstraf, een geldboete en een verbeurdverklaring worden opgelegd.

De leden van de Commissie tot hervorming van het strafrecht zijn, met verwijzing naar de voorbereidende werkzaamheden, van mening dat wanneer de nieuwe wet de toepasselijke straffen wijzigt, de vergelijking in concreto straf per straf moet gebeuren (“panacheren”) en niet op basis van het geheel van straffen (zoals gebruikelijk was onder het Strafwetboek van 1867 op basis van de gevestigde rechtspraak van het Hof van Cassatie). Men kiest dus telkens uit de oude en nieuwe strafwet de componenten die het meest gunstig zijn voor de beklaagde.

Dit geldt voor alles wat de situatie van de beklaagde of beschuldigde gunstiger maakt: dus niet alleen wat betreft strafbaarstellingen en straffen inzake de misdrijven op zich, maar ook wat betreft (nieuwe) rechtvaardigingsgronden, schuldontheffingsgronden, gronden van niet-toerekeningsvatbaarheid, verschoningsgronden, de mogelijkheid om een straf uit te spreken met opschorting of (probatie)uitstel, het vaststellen van de staat van wettelijke of bijzondere herhaling, etc.

openbaar ministerie

Wanneer er tussen het moment van het plegen van het misdrijf en dat van het vonnis meerdere juridische regelingen elkaar opvolgen, dan moet voor de beklaagde het meest gunstige regime worden toegepast.[83]

Deze zienswijze verschilt met de manier van straffen vergelijken onder het oude Strafwetboek van 1867 waarbij het Hof van Cassatie haar rechtspraak gevestigd had in die zin dat men voor de bepaling van de relatieve zwaarte van straffen de nieuwe regeling omtrent straffen in haar geheel moest bekijken, vertrekkende van de hoofdgevangenisstraffen.
Men diende daarbij stapsgewijs de formele kenmerken van de straffen te vergelijken. Pas als beide strafmaten op basis van een eerder criterium gelijk waren, volgde een toets aan een volgend criterium. Zodra een verschil opdook, dienden de strafbepalingen van het objectief lichtste stelsel "*integraal en in al hun onderdelen*" te worden toegepast, zelfs als bepaalde onderdelen (bijkomende straffen, minima …) minder gunstig waren dan bij de andere straf of nog niet bij wet bepaald waren voordat het misdrijf werd gepleegd.[84]

De leden van de Commissie tot hervorming van het strafrecht baseren zich voor hun zienswijze op de reeds bestaande rechtspraak van het Grondwettelijk Hof[85], die vroeger al verschilde van die van het Hof van Cassatie, en op de voorbereidende werkzaamheden van het nieuwe Strafwetboek. Hierin wordt gesteld dat de vermelding "zwaardere hoofd- of bijkomende straf" in plaats van "zwaardere straf" in artikel 2, tweede lid Strafwetboek voldoende duidelijk moet maken dat hiermee uitdrukking wordt gegeven aan het systeem van de zogenaamde "distributieve toepassing van de zwaarste straf", ofwel dus de techniek van het "panacheren". [86]

Volgende elementen vallen voor alle duidelijkheid **niet** onder de toepassing van de regels inzake de toepassing in de tijd van de strafwet en zijn dus onmiddellijk van toepassing vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet, ongeacht het tijdstip van het plegen van het misdrijf:

- beveiligingsmaatregelen zoals internering of de verplichting om één of meer examens af te leggen alvorens men hersteld kan worden in het recht tot sturen;
- bestuurlijke sancties;
- wetten die de bijdrage bepalen van het Fonds voor Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en Occasionele Redders;
- wetten inzake de bevoegdheid en de rechtspleging[87], met uitzondering voor nieuwe wetten die een impact hebben op de uitoefening van de rechten van verdediging, zoals de bewijsvoering. Deze zijn enkel toepasselijk op feiten die ná de inwerkingtreding van de nieuwe wetsbepaling zijn gepleegd;
- uitleveringsverdragen, met uitzondering van wetten waardoor de extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische gerechten wordt uitgebreid (= uitbreiding van de strafbaarstelling door een nieuwe grondslag voor vervolging).

Vallen eveneens **niet** onder de toepassing van de regels inzake de werking in de tijd van de strafwet:

[83] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p.23.
[84] Zie bijvoorbeeld: Cass. 21 januari 2020, P.19.0631.N; Cass. 19 mei 2009, P.08.1164.N; Cass. 22 december 2009, P.09.0701.N.
[85] Zie GwH 17 maart 2010, nr. 27/2010; GwH 23 februari 2005, nr. 45/2005.
[86] *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3374/001, p.24.
[87] Bijvoorbeeld: wetten die de verjaringstermijn verlengen of de berekening van de verjaring wijzigen, voor zover uiteraard de feiten niet verjaard zijn op het ogenblik dat de nieuwe verjaringswet van kracht werd.

- gelegenheidstrafwetten (naar aanleiding bijzondere omstandigheden of toestanden van voorbijgaande aard die genomen zijn in het algemeen belang of ter handhaving van de openbare orde, bijvoorbeeld in oorlogssituaties, tijdens een economische crisis, tijdens de coronapandemie…);
- tijdelijke strafwetten (= gelegenheidsstrafwetten waarin de geldigheidsduur uitdrukkelijk is opgenomen);
- uitvoeringsreglementering ("blanco-strafwetten", waarin de wet enkel het algemene kader van de bestraffing en dus de rechtsgrond ervoor bepaalt en de verdere uitwerking aan de uitvoerende macht laat door middel van koninklijke besluiten, besluiten van de deelstaatregeringen, etc.).
  Artikel 2, tweede lid Strafwetboek vindt geen toepassing wanneer een vroeger besluit wordt vervangen door een later besluit dat genomen werd ter uitvoering van dezelfde wet als het vroegere besluit, zonder dat de wet zelf gewijzigd werd. De feiten die gepleegd werden toen ze ingevolge het vroegere besluit strafbaar waren, blijven strafbaar, zelfs indien ze ingevolge het latere besluit, genomen ter uitvoering van dezelfde wet die niet werd gewijzigd, ten tijde van de uitspraak geen strafbaar feit meer opleveren. De aandacht wordt erop gevestigd dat deze zienswijze is gebaseerd op de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake uitvoeringsreglementering. [88]
  Het EHRM heeft deze zienswijze evenwel in haar arrest van 10 juli 2025[89] afgewezen door te oordelen dat men voor de toepasselijke "wet" dient te kijken naar de wet in de materiële zin en niet in de formele zin. La Cour a en effet toujours entendu le terme « loi » dans son acception « matérielle » et non « formelle » ; « *elle y a inclus aussi bien des textes de rang infralégislatif que des textes réglementaires* ». Het is afwachten welke invloed dit zal hebben op de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie.

Ten behoeve van de dagdagelijkse praktijk werd een vademecum opgemaakt met voor de meest voorkomende misdrijven een vergelijking van de oude en de nieuwe strafbaarstellingen. Dit vademecum staat toe dat men op efficiënte wijze de vergelijking tussen het oude en nieuwe Strafwetboek kan maken.

4.1.3.3. Overgangsperiode – actualiseren van procedureaktes in eerste aanleg

Aangezien op 1 september 2026 de bepalingen van het nieuwe Strafwetboek, behoudens enkele uitzonderingen, integraal van toepassing worden op alle lopende dossiers waarin nog geen definitieve uitspraak is tussengekomen, dient desgevallend aandacht te worden besteed aan de actualisatie van de kwalificaties van de weerhouden misdrijven.

Volgende aanbevelingen dienen door de leden van het Openbaar Ministerie in acht te worden genomen. Het komt aan de korpschef toe om binnen zijn eigen entiteit de meest geschikte werkwijze te bepalen.

In een groot aantal dossiers dienen de weerhouden misdrijven te worden geactualiseerd, bijvoorbeeld aan de hand van een actualisatienota. Een model van deze nota wordt als nationaal model opgenomen in JustOne/Mach onder de code: NSWB zodat dit makkelijk bruikbaar is voor de leden van het Openbaar Ministerie.

[88] Cass. 20 november 2007, P.07.1109.N.
[89] EHRM, arrest van 10 juli 2025, zaak Wulfaert & Wulfaert Beheer NV t./ België. Zie consideransen 40 e.v.

openbaar ministerie

In deze actualisatienota zullen de onder het Strafwetboek van 1867 gekwalificeerde misdrijven conform het nieuwe Strafwetboek worden opgenomen. Deze nota kan, onder voorbehoud van richtlijnen van de korpschef of procureur-generaal, vervolgens worden gevoegd aan het strafdossier of worden neergelegd ter zitting. Ook indien wordt overgegaan tot dagvaarding (of dagstelling indien een dossier door de raadkamer werd verwezen naar de correctionele rechtbank) kan gebruik worden gemaakt van de actualisatienota.

4.1.3.4. Aandachtspunt: hoger beroep tegen veroordeling uitgesproken in eerste aanleg vóór de inwerkingtreding en enkel grieven over de strafmaat en behandeling van het hoger beroep nà inwerkingtreding:

De aandacht van de leden van het Openbaar Ministerie wordt gevestigd op de situatie waarbij hoger beroep wordt ingesteld tegen een veroordeling die in eerste aanleg werd uitgesproken voor de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, waarbij enkel grieven over de strafmaat worden opgeworpen in het grievenformulier en waarvan de behandeling na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek plaatsvindt.

In deze situatie zijn verschillende hypotheses mogelijk:

- **een gedraging die gewoon strafbaar is gebleven**: er is geen herkwalificatie nodig, enkel een actualisering, die best ook in het debat wordt gebracht. Het hof is gehouden vast te stellen dat het feit strafbaar is gebleven en de mildste straf toepassen.
- **een gedraging die niet meer strafbaar is onder het nieuwe Strafwetboek**: de rechter in graad van beroep zal een ambtshalve grief over de schuld moeten opwerpen.
- **een verzwarende omstandigheid onder het oude recht die geen aanleiding meer geeft tot strafverzwaring in het nieuwe recht**: (bijv.: veroordeling in eerste aanleg voor diefstal met braak). Ook hier kan sprake zijn van een ambtshalve grief, omdat de rechter in graad beroep maar een feit kan bestraffen dat op het ogenblik van de uitspraak altijd strafbaar is, hetgeen niet langer het geval is voor de (afgeschafte) verzwarende omstandigheid in kwestie.
- **een nieuw verzwarend bestanddeel wordt ingevoerd waar dit voorheen geen verzwarende omstandigheid was**: er is geen sprake van een ambtshalve grief en er dringt zich, krachtens het verbod van de retroactieve werking van de strengere strafwet, geen herkwalificatie op.

De leden van het Openbaar Ministerie dienen zich ervan bewust te zijn dat dergelijke grieven ambtshalve zouden kunnen worden opgegeven en dat een herkwalificatie in hoger beroep aan de orde zou kunnen zijn. Bijgevolg dient hierover gedurende de beroepsprocedure desgevallend een standpunt te worden ingenomen.

Indien minstens de schuldvraag in het debat is en de misdrijfomschrijving is gewijzigd, wordt aanbevolen om de actualisatienota NSWB HB1 te gebruiken.

Indien enkel de strafmaat in het debat is en een ambtshalve grief kan worden opgeworpen door de appelrechter, wordt aanbevolen om de actualisatienota NSWB HB2 te gebruiken.

De actualisatienota's die gemaakt worden in JustOne dienen steeds in de juiste subkaft in JustOne te worden gemaakt.

openbaar ministerie

4.1.4. Richtlijnen met betrekking tot de samenloop[90]

De principes inzake de samenloop onder het nieuwe Strafwetboek worden hierboven reeds aangehaald.[91] In deze rubriek worden richtlijnen bepaald teneinde mogelijke problemen in verband met de toepassing van de nieuwe regels inzake de samenloop van misdrijven te remediëren.

Gezien de nieuwe bepalingen inzake samenloop is een cumulatie van de straffen zoals was voorzien in artikel 60 van het Strafwetboek van 1867 (maximaal het dubbele van de zwaarste straf bij samenloop van minstens meerdere wanbedrijven) niet langer mogelijk. Dit betreft een mildere situatie voor het geval van een klassieke meerdaadse samenloop van misdrijven waarop een straf van niveau 2, 3, 4 of 5 staat. Er kan facultatief slechts 1 strafniveau worden gestegen (i.e. 5 jaar), en slechts 3 jaar wanneer in de samenloop één misdrijf vervat zit waarop een straf van niveau 2 staat. Voor samenloop van misdrijven waarbij in concreto een straf van niveau 8, 7 of 6 wordt uitgesproken, geldt de opslorping. Bij samenloop van misdrijven waarop slechts een straf van niveau 1 staat, is cumulatie van de verschillende hoofdstraffen in niveau 1 wel mogelijk.

Wanneer de opeenvolgende procedures betrekking hebben op een aaneenschakeling van gelijkaardige feiten (bv. meerdere diefstallen in woningen) of verschillende feiten (bv. valsheid in geschriften en gebruik van valse stukken, oplichting, misbruik van vertrouwen, informaticafraude), die onder het oude Strafwetboek als de opeenvolgende en voortgezette uitvoering van eenzelfde misdadig opzet konden worden beschouwd (concept “eenheid van opzet”), is de impact van de regels inzake de samenloop beperkt ten opzichte van de vroegere situatie, ook bij niet gelijktijdige berechting. Het concept van “eenheid van opzet” wordt immers verlaten, waardoor de mildere regeling van artikel 65 van het Strafwetboek van 1867 niet meer bestaat (maar wel nog zal kunnen worden toegepast op de feiten die (minstens deels) vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek werden gepleegd).

De situatie is complexer wanneer eenzelfde (natuurlijke of rechts-) persoon betrokken is bij verschillende dossiers aangaande feiten die zich in een verschillende context situeren of die een werkelijk verschillende aard hebben, en dus vielen en vallen onder de gewone meerdaadse samenloop. In dergelijke situaties dient men vast te stellen dat de regels voor de straftoemeting bij gewone meerdaadse samenloop alleszins milder zijn geworden, en dat ingeval van niet gelijktijdige berechting de mogelijkheid bestaat dat wat betreft de hoofdstraf geen (betekenisvolle) bijkomende bestraffing meer kan worden opgelegd door de feitenrechter in de latere procedure. Bijkomende straffen kunnen wel nog altijd cumulatief worden opgelegd, weliswaar binnen de grenzen bepaald door de wet.
Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen verschillende scenario’s:

- Een persoon is betrokken bij meerdere dossiers (in hetzelfde arrondissement of in verschillende arrondissementen) voor **feiten van dezelfde aard**.
  In dit scenario verdient het de voorkeur om deze dossiers te voegen.

[90] Voor samenloop tussen verkeers- en gemeenrechtelijke misdrijven: zie 3.4.2.
[91] Zie punt 3.2.2.16.

openbaar ministerie

- Een persoon is betrokken bij *meerdere dossiers binnen hetzelfde arrondissement* voor **feiten van een verschillende aard**.

- Een persoon is betrokken bij *meerdere dossiers in verschillende arrondissementen* voor **feiten van een verschillende aard**.

Met het oog op een goede rechtsbedeling is het noodzakelijk dat een magistraat bij de opening van het dossier en tevens in de loop van een onderzoek de antecedenten van de verdachten controleert. Er moet zo snel mogelijk worden nagegaan of er in andere arrondissementen lopende dossiers zijn met betrekking tot dezelfde verdachte(n), zodat de juiste maatregelen kunnen worden genomen, bijvoorbeeld het doorsturen van het dossier ter beschikking, rekening houdend met de nieuwe regels voor samenloop.

Indien blijkt dat er op grond van de regels van de samenloop, wat betreft de hoofdstraf, slechts een zeer beperkte bijkomende bestraffing, of zelfs helemaal geen bijkomende bestraffing, kan worden opgelegd, dient dit tijdens de vordering ter zitting duidelijk te worden toegelicht, met name ten aanzien van de slachtoffers en de burgerlijke partijen.
Indien nodig kan, in functie van de aard en/of de zwaarwichtigheid van de feiten, beslist worden om deze toelichting ook op te nemen in een persbericht of mededeling aan de pers
Wanneer de onderzoeken verspreid zijn over meerdere gerechtelijke arrondissementen zullen de betrokken magistraten met elkaar contact opnemen voor het maken van afspraken en desgevallend het bespreken van de overdracht van een dossier. Bij een conflict over de eventuele overdracht van een dossier ligt de uiteindelijke beslissing bij de afdelingsverantwoordelijken van de betrokken magistraten.

Wanneer wordt vastgesteld dat er een definitieve rechterlijke beslissing is genomen ten aanzien van een verdachte en dat in het lopende dossier wat betreft de hoofdstraf geen bijkomende bestraffing kan of zal worden uitgesproken, moet de magistraat die het dossier behandelt nagaan of het aangewezen is om het onderzoek voort te zetten en/of het dossier voor te leggen aan de feitenrechter. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de onderzoekscapaciteiten van het Openbaar Ministerie en haar partners (Politiediensten, andere inspectiediensten, etc.) en uiteraard met de instructies van de korpschefs en de bestaande akkoorden tussen de procureurs des Konings.

De magistraat dient bij de beoordeling steeds rekening te houden met:

- het bestaan van een geïdentificeerd of identificeerbaar slachtoffer en zijn/haar verblijfplaats;
- de verblijfplaats van de verdachte;
- de mogelijke rol van de verdachte in elk dossier;
- de mogelijke betrokkenheid van andere verdachten in elk dossier;
- het feit dat één van de dossiers het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek;

openbaar ministerie

- de voortgangsstaat van elk dossier (opsporingsonderzoek, procedureregeling, dossier vastgesteld in eerste aanleg of in beroep, etc.) en de vooruitzichten betreffende de vaststelling van de rechtsdag voor de feitenrechter;
- de door de verdachte gesproken taal;
- de onderzoekscapaciteit die al door het parket in kwestie is ingesteld.

Hierbij is het belangrijk om eraan te herinneren dat, ook al werd de maximaal mogelijke hoofdstraf reeds (bijna) bereikt, vervolging relevant kan blijven in het kader van de verplichte verbeurdverklaring van het vermogensvoordeel, een contactverbod met een slachtoffer van intrafamiliaal geweld, etc. De bijkomende straffen kunnen immers worden gecumuleerd binnen de grenzen van de wet.

Het College van procureurs-generaal zal via het College van de hoven en rechtbanken de aandacht van de onderzoeksrechters vestigen op de nieuwe regels die van toepassing zijn op de samenloop van misdrijven en de mogelijke gevolgen daarvan voor het Openbaar Ministerie, alsook bij de onderzoeksrechters aandringen op het belang van de registratie in MaCH van de hoven en rechtbanken van alle personen op wie het onderzoek betrekking heeft.

Het verdient aanbeveling om zowel in opsporings- als gerechtelijke onderzoeken te streven naar een minimale doorlooptijd. Zodra er immers een definitieve rechterlijke veroordeling tussenkwam is er geen sprake van samenloop met feiten die na deze veroordeling gepleegd werden (en valt men onder de bepalingen van herhaling).

4.1.5. Richtlijnen inzake de strafvordering/straftoemeting – voorlichtingsrapport

4.1.5.1. Gevangenisstraf als ultimum remedium

In het strafrecht geldt thans de **gevangenisstraf als ultimum remedium (de laatst te overwegen straf)**. Dit fundamentele principe houdt in dat een gevangenisstraf alleen wordt opgelegd wanneer de strafdoelen voorzien in artikel 27 van het nieuwe Strafwetboek niet kunnen worden bereikt met één van de andere lichtere straffen of maatregelen, zoals een straf van elektronisch toezicht, een werkstraf, een probatiestraf, een geldboete of een straf met probatie-uitstel.

Andere straffen dan een gevangenisstraf worden dus niet langer beschouwd als gunsten die aan de beklaagde worden verleend maar als volwaardige straffen, die vergelijkbaar zijn met de gevangenisstraf als ultimum remedium.
Vanuit deze visie wordt ervoor geopteerd om niet langer te spreken van ‘alternatieve straffen’ maar over ‘andere straffen dan de gevangenisstraf’ (ruimer) of ‘vrijheidsbeperkende straffen’.

‘Andere straffen dan de gevangenisstraf’ zijn voorzien in strafniveau 1 en 2. Vanaf strafniveau 3 is enkel een gevangenisstraf mogelijk. Wanneer verzachtende omstandigheden in acht worden genomen, kan evenwel gedaald worden naar strafniveau 2, buiten voor de straffen van strafniveau 7 en 8.
Tot en met strafniveau 3 kan de gevangenisstraf ook volledig of gedeeltelijk verbonden worden met een (probatie)uitstel.

openbaar ministerie

Leidraad voor concrete toepassing van dit beginsel in de praktijk:

- Bij de strafvordering dient het Openbaar Ministerie effectief, concreet en consequent oog te hebben voor de persoonlijkheid van de beklaagde, een eventuele onderliggende problematiek, de sociale context, de mogelijkheden/openingen voor effectieve gedragsverandering evenals voor de aanwezigheid van eventuele verzachtende omstandigheden;

- Het voorlichtingsrapport kan daartoe een hulpmiddel zijn (cfr. instructies infra), net als deskundige verslagen;

- Er moet altijd de afweging gemaakt worden of de opsluiting in de gevangenis niet contra-productief gaat zijn met het oog op een recidivebeperkende re-integratie van de veroordeelde in de maatschappij en of het opleggen van een vrijheidsbeperkende (in plaats van vrijheidsbenemende) straf niet kan volstaan als een signaal van maatschappelijke afkeuring. Dit geldt niet voor de significant meest ernstige misdrijven, maatschappijbedreigende/ontwrichtende misdrijven of daders met een hoog-veiligheidsrisicoprofiel, waarbij de beveiliging van de maatschappij evident primordiaal is;

  Rekening houdend met de ernstige problematiek van gevangenisoverbevolking, is het essentieel om ervoor te zorgen dat enkel de juiste profielen noodzakelijkerwijze in de gevangenis terecht komen;

- Wanneer een specifieke onderliggende persoonsgebonden problematiek aanwezig is, die aan de oorsprong lag van of bijdroeg tot het plegen van de strafrechtelijke feiten, is het aangewezen om in te zetten op begeleiding, behandeling, opleiding en opvolging teneinde recidive zoveel mogelijk te vermijden;[92]

- Voor wie nog maar één strafbaar feit beging (‘First Offenders’) dient in de regel gekeken naar ‘andere straffen dan de gevangenisstraf’;

- De aandacht dient niet alleen uit te gaan naar ‘vrijheidsstraffen’ maar het is evenzeer belangrijk om in te zetten op bijkomende vermogensstraffen, vanuit het adagium dat criminaliteit niet mag renderen;

- Indien men als Openbaar Ministerie voornemens was om een ‘andere straf dan de gevangenisstraf’ te vorderen, is het bij een eventueel verstek van de betrokkene op de terechtzitting, aangewezen om een vrijheidsstraf met uitstel te vorderen in plaats van een effectieve gevangenisstraf. De straffen ET, werkstraf en probatie kunnen immers niet opgelegd worden bij verstek;

- Voor vreemdelingen zonder recht op verblijf, waarvan het opleggen van vrijheidsbeperkende straffen praktisch moeilijk kan zijn, gelet op het gebrek aan vaste woonplaats, kan in functie van de ernst van het misdrijf, de overweging gemaakt worden of geen vrijheidsstraf met gewoon uitstel kan worden gevorderd, met berichtgeving aan DVZ.

[92] Hier wordt gewezen op de mogelijkheid om, indien aan de voorwaarden hiervoor is voldaan, o.m. bemiddeling en maatregelen voor te stellen, alsook om de betrokkene te dagvaarden voor de hersteltrajectkamer.

openbaar ministerie

4.1.5.2. Voorlichtingsrapport

Artikel 31 Strafwetboek bepaalt het volgende:

> *"Met het oog op het opleggen van de meest geschikte straf of maatregel aan een natuurlijke persoon kan het openbaar ministerie of de rechter bij wie de zaak aanhangig werd gemaakt, aan de bevoegde dienst van de gemeenschappen van het gerechtelijk arrondissement van de verblijfplaats van de beklaagde of de beschuldigde de opdracht geven een voorlichtingsrapport op te stellen teneinde de pertinente informatie te verstrekken die van aard is de rechter in te lichten over de opportuniteit van de mogelijke straffen of maatregelen. De Koning bepaalt de inhoud en de nadere regels betreffende het opstellen van het voorlichtingsrapport."*

De aandacht van de leden van het Openbaar Ministerie wordt gevestigd op het belang van het voorlichtingsrapport. De finaliteit van het voorlichtingsrapport is het schetsen van de context van beklaagde inhoudende zijn persoonlijkheid, zijn levensdomeinen, gezinssituatie, werksituatie, inzicht in de feiten, schuldinzicht, sociale omkadering enz. zodat het vorderen van de meest geschikte straf door het Openbaar Ministerie en het opleggen van de meest geschikte straf door de rechter kan bereikt worden.

Specifiek lijkt het aangewezen dat het Openbaar Ministerie om een dergelijk voorlichtingsrapport verzoekt telkens men meent dat een andere straf dan een gevangenisstraf gepast zou zijn of een probatie-uitstel, en dit in een zo'n vroeg mogelijk stadium (bv. bij de voorbereiding van het dossier/dagvaarding/opstellen eindvordering) zodat het voorlichtingsrapport al gevoegd is bij de behandeling van de zaak op de terechtzitting ten gronde en de zaak hiervoor niet dient te worden uitgesteld.
Het lijkt daarentegen niet aangewezen om al in dit stadium een voorlichtingsrapport te vragen wanneer de feiten/de schuld ernstig ter discussie staan.

Tevens dient rekening gehouden dat vanaf strafniveau 3 verzachtende omstandigheden dienen aangenomen om een andere straf dan de gevangenisstraf te kunnen opleggen. Om elke vorm van partijdigheid en discussies omtrent de verzachtende omstandigheden te vermijden, is het aangewezen om de opdracht voor een voorlichtingsrapport aan de bevoegde diensten van de gemeenschappen van de woonplaats te formuleren in algemene bewoordingen onder verwijzing naar art. 31 Strafwetboek.

De rechter zal voor het bepalen van het bedrag van de geldboete rekening houden met de sociale toestand van de beklaagde, en bijvoorbeeld ook met de mogelijkheden van een beklaagde om geld te verdienen. De motivering in een vonnis of arrest zal in dit kader dus nog belangrijker worden. Ook in de fase van het onderzoek is het bijgevolg aan te bevelen voor de leden van het Openbaar Ministerie om bijvoorbeeld in verhoren al te laten peilen naar de sociale en financiële toestand van de verdachte. Aangezien artikel 31 Strafwetboek voorziet in de mogelijkheid van het laten opstellen van een voorlichtingsrapport, uit te voeren door de justitiehuizen. Als die echter overbelast zouden zijn, zou minstens via een verhoor al informatie over de financiële draagkracht kunnen meegenomen worden.

openbaar ministerie

4.1.5.3. Nieuwe straffen ten aanzien van rechtspersonen

In het nieuwe Strafwetboek worden twee nieuwe straffen ingevoegd ten aanzien van de rechtspersonen:

- de probatiestraf
- dienstverleningsstraf ten gunste van de gemeenschap

Gezien de gemeenschappen enkel bevoegd zijn om 'natuurlijke personen' op te volgen, werd de bevoegdheid voor opvolging en controle gegeven aan het O.M. en de alleenzetelende strafuitvoeringsrechter.

Op de opmerkingen van het College van procureurs-generaal dat dit een bijkomende werklast betekent en de inwerkingtreding van deze straffen in het kader van de status quo-gedachte het best zou worden uitgesteld, werd niet ingegaan. Volgens de memorie zal deze bijkomende werklast gradueel verlopen en moeilijk op voorhand ingeschat kunnen worden en zullen pas in een latere fase ev. de nodige maatregelen worden getroffen om deze bijkomende werklast op te vangen.[93]

In het kader van een efficiënte strafuitvoering lijkt het aangewezen om eerst in beeld te brengen welke taken dienen uitgevoerd en op welke wijze deze ingevuld kunnen worden (bv. gelet op het gebrek aan verslaggeving door een justitieassistent).

In afwachting van de goedkeuring van een omzendbrief wordt gevraagd om voorlopig deze straffen niet te vorderen op de terechtzitting.

[93] DOC 56 1368/001, p. 12

openbaar ministerie

4.1.6. Dossierbeheersysteem

4.1.6.1. Tenlasteleggingscodes en contextvelden

Ten gevolge van de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek werd de lijst met tenlasteleggingscodes grondig geactualiseerd aan de misdrijven en terminologie van het nieuwe Strafwetboek.

Er wordt aan herinnerd dat de meest actuele lijst van tenlasteleggingscodes steeds raadpleegbaar is via de OMPtranet-pagina Nomenclatuur.

4.1.6.2. Registratierichtlijnen

De inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek noopte tot verschillende aanpassingen aan de officiële lijsten van tenlasteleggings- en kwalificatiecodes.

Er wordt binnen de door het Openbaar Ministerie gebruikte business applicaties een automatische mapping (correspondentie) voorzien van de door de politie gebruikte feitcodes (QLF-codes) en de bij justitie van toepassing zijnde tenlasteleggings- en kwalificatiecodes.

Die mapping zorgt ervoor dat de van toepassing zijnde (tenlasteleggings- en kwalificatie)codes automatisch geregistreerd worden binnen de strafzaak in JustOne.

In bepaalde gevallen worden er op basis van de door de politie geregistreerde gegevens ook automatisch contextcodes geregistreerd binnen de strafzaak.

Er wordt bij deze uitdrukkelijk in herinnering gebracht dat men er voor moet zorgen dat men in alle strafzaken systematisch alle van toepassing zijnde tenlasteleggings- en contextcodes moet registreren (indien dit nog niet automatisch gebeurd zou zijn op basis van de uit de flux gerecupereerde gegevens).

Wanneer dus na verloop van tijd blijkt dat er meer of andere tenlasteleggingen of contexten van toepassing zijn dan deze die reeds op het moment van de creatie van de strafzaak geregistreerd waren, dan dient men deze dus systematisch – en dus bijvoorbeeld niet enkel wanneer de zaak aanhangig zal worden gemaakt bij de rechtbank – te registreren.

Verder dient men er goed op te letten dat alle verdachten die uiteindelijk in een strafzaak betrokken zijn effectief als verdachte terug te vinden zijn in die zaak.

Regelmatig gebeurt het dat er initieel slechts bepaalde verdachten en pas in een later stadium de andere verdachten geïdentificeerd worden (en dus ook opgenomen moeten worden in de vorderingen en dagvaardingen).

Indien die bijkomende verdachten nog niet automatisch aan de zaak werden toegevoegd (op basis van een automatische verwerking van de navolgende processen-verbaal), dan dient men er dus op te letten dat ze zo snel mogelijk manueel toegevoegd worden.

openbaar ministerie

Er moet een beslissing worden genomen voor alle verdachten, zelfs deze die uiteindelijk niet zijn opgenomen in de dagvaarding of eindvordering. Het is dus niet de bedoeling om verdachten te verwijderen uit de strafzaak.

4.1.7. Statistiek

Geen specifieke richtlijnen.

4.2. Politiediensten

Wat betreft het opstellen van processen-verbaal vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, neemt het College van procureurs-generaal volgende richtlijnen aan:

Beheer van een inbreuk vastgesteld vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, maar gevat na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek.

➔ Om tegemoet te komen aan zowel technische beperkingen als opleidingsnoden binnen de politie, zal het opstellen van het proces-verbaal gebeuren op basis van een kwalificatie uit het nieuwe Strafwetboek.

Beheer van een inbreuk die is aangegeven na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, maar is begaan onder het oude (bijvoorbeeld in januari 2026).

➔ Om tegemoet te komen aan zowel technische beperkingen als opleidingsnoden binnen de politie, zal het opstellen van het proces-verbaal gebeuren op basis van een kwalificatie uit het nieuwe Strafwetboek.

Beheer van een inbreuk waarvan de vatting vóór middernacht is begonnen, maar waarvan het proces-verbaal pas zal worden afgesloten na de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek.

➔ Het opstellen van het proces-verbaal, gestart op basis van een kwalificatie uit het oude Strafwetboek, zal eveneens worden afgesloten met een kwalificatie afkomstig uit het oude Strafwetboek.

Beheer van een inbreuk die slechts strafbaar is tot 1 september 2026.

➔ Op 2 september 2026 zal het opstellen van het proces-verbaal al gestart zijn, en zal het worden doorgestuurd met een kwalificatie afkomstig uit het oude Strafwetboek.

openbaar ministerie

5. Inwerkingtreding

Deze omzendbrief treedt in werking op de dag van de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek, thans bepaald op 1 september 2026.

6. Bijlagen

Bijlage 1: overzicht toepasselijke straffen voor natuurlijke personen per strafniveau;
Bijlage 2: overzichtsschema strafuitvoering per straf: bevoegde instanties – toepasselijke wetgeving;